

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Lähisuhdeväkivallan kokijoiden kokemuksia Keski-Uudenmaan avopalvelumallista

Tiainen, Turo

2018 Laurea

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Laurea-ammattikorkeakoulu

Lähisuhdeväkivallan kokijoiden kokemuksia Keski-Uudenmaan avo- palvelumallista

Turo Tiainen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Maaliskuu, 2018

Tiainen, Turo

Lähisuhdeväkivallan kokijoiden kokemuksia Keski-Uudenmaan avopalvelumallista

Vuosi 2018 Sivumäärä 54

Tutkielman tarkoituksena oli kartoittaa lähisuhdeväkivallan kokijoiden kokemuksia saadusta palvelusta Keravan perheväkivaltakeskuksella. Laadullinen tutkimus on tehty haastattelemalla motivoivan keskustelun menetelmällä palvelukeskuksen lähisuhdeväkivaltaa kokeneita asiakkaita. Tutkimushaastatteluihin osallistui kuusi palvelukeskuksen asiakasta, joiden saama tuki oli kestoltaan kahden kuukauden ja kahden vuoden välillä. Tarve tämän tutkielman toteuttamiselle tuli Paasikiven Nuorisokylän säätiöltä, joka toteuttaa projektin Lyömätön Linja Keravalla vuosina 2016-2018. Lähisuhdeväkivallan kokijoiden kokemuksia ei ole aiemmin tutkittu Keravalla tehtävän työn yhteydessä.

Opinnäytetyöraportin teoreettinen viitekehys käsittelee lähisuhdeväkivaltaa ilmiönä, naista lähisuhdeväkivallan kokijana ja Lyömätön Linja Keravalla tekemää työtä. Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että kaikki haastatellut olivat kokeneet Keravalta saadun palvelun erittäin merkittävänä osana väkivallan tunnistamiseen, siitä irti pääsemiseen sekä toipumiseen. Saatu tuki oli auttanut heitä saavuttamaan kokonaisvaltaista hyvinvointia elämässään. Kehittämisehdotuksina tulevaisuuteen kannatan tiedotuksen lisäämistä Keravan Lyömätön Linjan toiminnasta sekä toivon heidän ottavan lähisuhdeväkivallan kokijoiden kokemukset ja asiantuntijuuden mukaan vahvemmin palvelun kehittämisessä.

Tiainen, Turo

Experiences of domestic violence victims in a Keski-Uudenmaa outpatient service model

Year	2018	Pages	54
------	------	-------	----

The purpose of this thesis was to examine domestic violence victims' experiences of services at the Keravan domestic violence service center. Qualitative research was conducted by interviewing domestic violence victims at the service center using motivational interviewing techniques. Six service center clients with a service history of between two months and two years were interviewed for the research. The initiative for this research came from Paasikiven Nuorisokylän säätiö, which is implementing a project, Lyömätön Linja Keravalla, during 2016 to 2018. There had not been any prior research on the experiences of domestic violence victims in Kerava.

The theoretical framework discusses domestic violence as a phenomenon, women as experiencers of domestic violence and the work that is done under the Lyömätön Linja Keravalla project. Based on the research, all interviewees found the services in Kerava helpful in identifying, disengaging and recovering from domestic violence. The support they received had helped them achieve holistic wellbeing in their lives. Based on the results of this research further development could include improved communication about the activities of Lyömätön Linja Keravalla. Also, when developing the service, it would be beneficial to incorporate the experiences and expertise of people who have experienced domestic violence.

Keywords: Domestic violence, Woman as experiencer, Lyömätön Linja Kerava

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Lähisuhdeväkivalta ilmiönä.....	7
2.1	Lähisuhdeväkivallan uhri vai kokija?.....	7
2.2	Väkivalta, lähisuhde- ja perheväkivalta.....	8
2.3	Lähisuhdeväkivallan muodot ja seuraukset.....	10
2.4	Parisuhdeväkivallan kaava	13
2.5	Nainen lähisuhdeväkivallan kokijana	15
3	Lähisuhdeväkivallan vastainen työ.....	19
3.1	Rikoslaki perheväkivallasta.....	19
3.2	Lähisuhdeväkivallan ehkäiseminen.....	20
3.3	Avuntarjoajia lähisuhdeväkivallan kokijoille	21
3.4	Kokijoiden kokemuksia saadusta avusta	23
3.5	Lyömätön Linja Keravalla - Perheväkivaltatyön palvelukeskus	26
4	Opinnäytetyön toteuttaminen	27
4.1	Tutkimusmenetelmät.....	29
4.2	Motivoiva keskustelu.....	30
4.2.1	Vahvistaminen	30
4.2.2	Avoimet kysymykset	30
4.2.3	Heijastava kuuntelu.....	31
4.2.4	Yhteenvedot.....	31
4.3	Haastattelut ja aineiston analysointi	31
5	Tutkimuksen tulokset ja analysointi	32
5.1	Koetut väkivallan muodot ja avun hakeminen	32
5.2	Kokemuksia Keravan avopalvelumallista	34
5.3	Keravalla tehtävän väkivaltatyön kehittäminen	36
6	Johtopäätökset ja pohdinta	38
7	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	43
	Lähteet	46
	Kuviot.....	48
	Taulukot	49
	Liitteet.....	50

1 Johdanto

Valitsin opinnäytetyön aiheeksi yhteiskunnallisesti merkittävän ja itseäni kiinnostavan aiheen. Lähisuhdeväkivalta on monitahoinen sosiaalinen ongelma nykypäivän Suomessa. Se vaikuttaa suoraan niin tekijöiden, kokijoiden kuin näkijöidenkin kokemaan hyvinvointiin ja terveyteen. Ilmiö työllistää useita ammattiryhmiä sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä monia muita viranomaistahoja. Taloudelliset kustannukset yhteiskunnalle ovat valtavia, inhimillistä vaikutuksista puhumattakaan. Euroopan tasa-arvoinstituutin arvion mukaan naisiin kohdistuvan perheväkivallan kustannukset Suomessa voivat olla jopa 1,2 miljardia euroa vuodessa (EIGE 2017).

Lähes joka viides mies tai nainen on joutunut parisuhdeväkivallan kohteeksi ja kokenut fyysistä väkivaltaa tai tällä uhkaamista jossain vaiheessa parisuhdettaan. Naisilla tapahtumakertoja on enemmän ja heihin kohdistunut väkivalta on tilastollisesti fyysisiltä ja psyykkisiltä seuraamuksiltaan vakavampaa. (THL 2017.) Tilastot ilmiöstä ovat ikävää luettava, mutta todellisuus lähisuhdeväkivallan yleisyydestä on vielä surullisempi, sillä vain pieni osa väkivallasta tulee poliisin tai muiden viranomaisten tietoon. Olennaisinta lähisuhdeväkivallan tunnistamisessa ja ehkäisyssä eivät ole eri sukupuolien tai väestöryhmien osuudet kokijoina tai tekijöinä vaan tärkeintä on tunnistaa väkivalta ongelmaksi ja puuttua siihen välittömästi. (Rikoksentorjunta-neuvosto 2013.)

Tein opinnäytetyöni Paasikiven Nuorisokylän Säätiön toteuttamassa projektissa nimeltä Lyömätön Linja Keravalla 2016-2018. Projektin tavoitteena on luoda Keski-Uudellemaalle toimiva avopalvelumalli perhe- ja lähisuhdeväkivallan katkaisemiseksi, siitä toipumisen tukemiseksi sekä väkivallan ennaltaehkäisemiseksi. Projekti toteutetaan yhteistyössä Lyömätön Linja Espoossa Ry:n kanssa ja Keravalla tehtävä työ perustuu tälle mallille. Keravalla tehtävälle väkivaltatyölle on uutta lasten ja kokijoiden kanssa tehtävä työskentely.

Opinnäytetyöni tarkoitus oli tutkia lähisuhdeväkivallan kokijan näkökulmasta Keravan avopalvelumallista saatuja kokemuksia, jotta työskentelyä voidaan edelleen kehittää vastaamaan paremmin asiakkaiden tarpeita. Lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden näkemyksiä ei ole tutkittu aiemmin Keravan kontekstissa, joten opinnäytetyölleni on olemassa työelämälähtöinen tarve. Sosiaaliolla tehtävän työn arviointi on tärkeää ja sitä tulee kehittää kokoajan. Tehtävän työn laatua tulee kehittää seuraamalla, arvioimalla ja tarkastelemalla työskentelyä säännöllisesti, jotta sitä voidaan edellään parantaa. (Aalto-Kallio, Saikkonen & Koskinen-Ollonqvist 2009, 9-10.)

Opinnäytetyöni tehtiin laadullisena haastattelututkimuksena syksyn 2017 ja talven 2018 aikana Keravan perheväkivaltatyön palvelukeskukselle. Haastatteluiden toteuttamista varten haettiin tutkimuslupa (liite 1) Paasikiven Nuorisokylän hallitukselta. Tutkielmaa varten laadittiin

haastattelurunko, jonka avulla oli tarkoitus selvittää lähisuhdeväkivallan kokijoiden kokemia väkivallanmuotoja, heidän kokemuksiaan Keravan avopalvelumallista sekä miten väkivaltatyötä tulisi kokijoiden mielestään kehittää (liite 2). Haastattelut toteutettiin asiakkaiden toiveesta Keravan Lyömättömän Linjan toimistolla ja niihin osallistui kuusi haastateltavaa. Teemahaastattelujen kautta pyrittiin saamaan asiakkaiden kokemuksia palvelusta näkyväksi, jotta Keravalla tehtävää työtä voitaisiin edelleen kehittää vastaamaan asiakkaiden yksilöllisiä tarpeita.

Haastatteluissa sovelsin motivoivan keskustelun periaatteita ja menetelmiä. Motivoivan keskustelun kehikseen kuuluu hyvä kohtaaminen, työntekijän ymmärrys ilmiöstä, keskustelun johdonmukaisuus ja pyrkimys säilyttää hanke asiakkaalla itsellään. Menetelmässä on tärkeää, että työntekijä on empaattinen, esittää avoimia kysymyksiä, kuuntelee vastauksia heijastavasti ja tekee yhteenvetoja ajoittain asiakkaan kertomasta. (Oksanen 2014, 14 & 71.)

Opinnäytetyöraportissa kerron Lyömätön Linja Keravalla mallista, avaan väkivallan eri muotoja sekä tilastoja aiheen ympärillä. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys muodostuu lähisuhdeväkivallasta, Lyömätön Linja Keravalla mallista ja naisesta lähisuhdeväkivallan kokijana.

2 Lähisuhdeväkivalta ilmiönä

2.1 Lähisuhdeväkivallan uhri vai kokija?

Opinnäytetyöni alussa pohdin, että käytäntö lähisuhdeväkivaltaa kokeneesta henkilöstä termiä uhri vai kokija. Tarkastelin käsitteitä kirjallisuuden kautta. Yleisesti uhri-sanalla viitataan jonkinlaisen vastoinkäymisen kohdanneeseen yksilöön. Uhrin käsite on kuitenkin jossain määrin ongelmallinen. Vaikka uhrius on status, joka usein oikeuttaa pääsemään erilaisten tukipalvelujen piiriin, niin uhriksi leimaaminen saattaa sisältää myös merkityksiä jotka eivät rajaudu itse uhrikokemukseen. Uhrius viittaa henkilökohtaiseen heikkouteen ja tietynlaiseen kontrollin menettämiseen oman kohtalon ja elämän suhteen eli passiivisena objektina olemiseen. (Kotananen 2013, 22.)

Kokemuksella tarkoitetaan tunnetta, johon liitetään kohde ja kokeminen. Kun tajunnallinen toiminta valitsee kohteen, ihminen kokee elämyksiä. Näissä elämyksissä kohde ilmenee ihmiselle jonakin. Tällöin todellisuus ei ole enää merkityksetön, vaan tarkoittaa jotain. Välillä kohde on helppo tunnistaa, ajoittain ihmisen on vaikea tai lähes mahdoton käsittää, mistä hänen kokemuksensa syntyvät. Vaikka kokemuksen kohde jäisikin epäselväksi niin elämys on todellinen. Kokemus sisältää siis tajuavan subjektin ja hänen tajunnallisen toimintansa, sekä kohteen, johon toiminta suuntautuu. Kokemusperäisistä tutkimusta edeltää tutkijan mielenkiinto toisten kokemuksiin sekä mitä aiheita merkityksellistäviä kokemuksia tutkija haluaa ymmärtää. Kokemuksia eivät ole sanat, käsitteet, tavat liikkua, elehtiä tai puhua. Kokemus

on elävä, koska se havainnollistaa tajunnallisuuden tapaa suuntautua oman toiminnan ulkopuolelle ja merkityksellistää suuntautumisen kohteena olevaa aihetta. (Perttula & Latomaa 2009, 116-119.)

Kokemukset voidaan hahmotella erilaisiksi kokemuslaaduksi, joista laadultaan tunne on ajallisesti ensimmäinen kokemus. Tunteet ovat kokemuksia, jotka kertovat ihmisen tajunnallista suhdetta käsiteltävään aiheeseen niin tarkasti kuin se on ihmiselle mahdollista. Yleisinhimillisiä perustunteita ovat ilo, suru, onnellisuus, inho, viha ja pelko. Kokemuksia ei voi tutkia empiirisesti, ellei niitä kuvata jollain tapaa, koska elämyksellisessä muodossa ne eivät ole tutkittavissa. Kuvauksen tapoja voivat olla puhe, piirroukset, valokuvat, tekstit, liike, eleet tai ilmeet. (Perttula & Latomaa 2009, 137-140.)

Opinnäytetyöni tutkimuksessa on tarkoitus ymmärtää lähisuhdeväkivallan kokijoiden yksilöllisiä ja ainutkertaisia kokemuksia. Käytän tästä eteenpäin raportissani lähisuhdeväkivaltaa kokeneesta ihmisestä termiä kokija. Toivon kokija termin käyttämisen auttavan myös opinnäytetyöni lukijaa ilmiön hahmottamisessa.

2.2 Väkivalta, lähisuhde- ja perheväkivalta

Maailman terveysjärjestön määritelmä väkivallalle on selkeä. Väkivalta tarkoittaa ihmiseen itseensä, toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään tai yhteisöön kohdistuvaa fyysisen voiman tai vallan tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista, joka johtaa tai voi johtaa kuolemaan, fyysisen tai psyykkisen vaman syntymiseen, kehityksen häiriintymiseen tai perustarpeiden tyydyttämättä jättämiseen. (WHO 2017.)

Lähisuhde- ja perheväkivallalla tarkoitetaan perheen sekä suvun sisällä ja muissa läheisissä ihmissuhteissa tapahtuvaa, ihmisoikeuksia loukkaavaa ja tasa-arvoa, terveyttä ja henkistä hyvinvointia vaarantavaa käytöstä. Lähisuhde- ja perheväkivalta on lain mukaan Suomessa rikos, johon kaikilla kansalaisilla on oikeus ja velvollisuus puuttua. Kaikkiin parisuhteisiin kuuluu myös riidat. Näissä on kyse erimielisyyksien purkamisesta rakentavin keinoin. Kun kaksi henkilö ovat selvittäneet riidan rakentavasti niin suhteessa voidaan palata normaaliin arkeen. Väkivaltaan tätä vastoin tarvitaan vain yksi henkilö ja väkivallan käyttöä edeltää valinta. Henkilön käyttäessä väkivaltaa hän saa teollaan oman tahtonsa läpi. Itse koettu vääryyden kostaminen tai rankaiseminen on tekijän väkivallan tarkoituksena. Väkivallan kohteelle väkivalta aiheuttaa turvattomuutta ja hän alkaa pelätä väkivallan tekijää. Parisuhteeseen kuuluvat luottamus ja turvallisuuden tunne murenevät väkivallan myötä. (Hautamäki 2013, 49-50.)

Lähisuhde- ja perheväkivalta sisältää kaiken toiminnan tai puheen, joka vahingoittaa henkisesti tai fyysisesti, aiheuttaa pelkoa tai vahvistaa epätasa-arvoisuutta perhesuhteissa. Väkivaltaa voi käyttää vanhukset, aikuiset, nuoret ja lapset. Väkivallan käyttämiseen voi osallis-

tua perheessä yksi tai useampi henkilö jolloin puhutaan yhteisöllisestä väkivallasta. Kenenkään provosointi tai epäasiallinen käytös ei oikeuta itseä käyttämään väkivaltaa. Väkivaltaa käyttävä aikuinen on aina yksin vastuussa omasta käytöksestään. (Lyömätön Linja 2018.)

Lähisuhteissa ja perheissä voi olla paljon ja monenlaista väkivaltaa. Se voi kohdistua puolisoon, lapseen, sukulaiseen tai saman tekijän taholta useaan eri henkilöön. Joissakin tapauksissa väkivalta voi olla molemminpuolista, se voi jäädä yksittäiseksi tapahtumaksi tai toistua satunnaisesti tai joihinkin tilanteisiin liittyen. Usein väkivaltaa lähisuhteissa ei edes tunnisteta ja se jää piiloon. Lähisuhdeväkivaltaan liittyy myös paljon häpeää, syyllisyyttä ja vaikenemista. Osapuolten välillä voi olla samaan aikaan voimakas tunneside, että väkivaltaan ja kontrolliin perustuva valtasuhde ja tämän takia avun hakeminen osapuolille on erityisen vaikeaa. Kun tunne, joka on usein rakkaus, on mukana, niin kokijan on vaikea hakea apua ja lähteä pois kotoaan. (Siukola 2014, 10-11.)

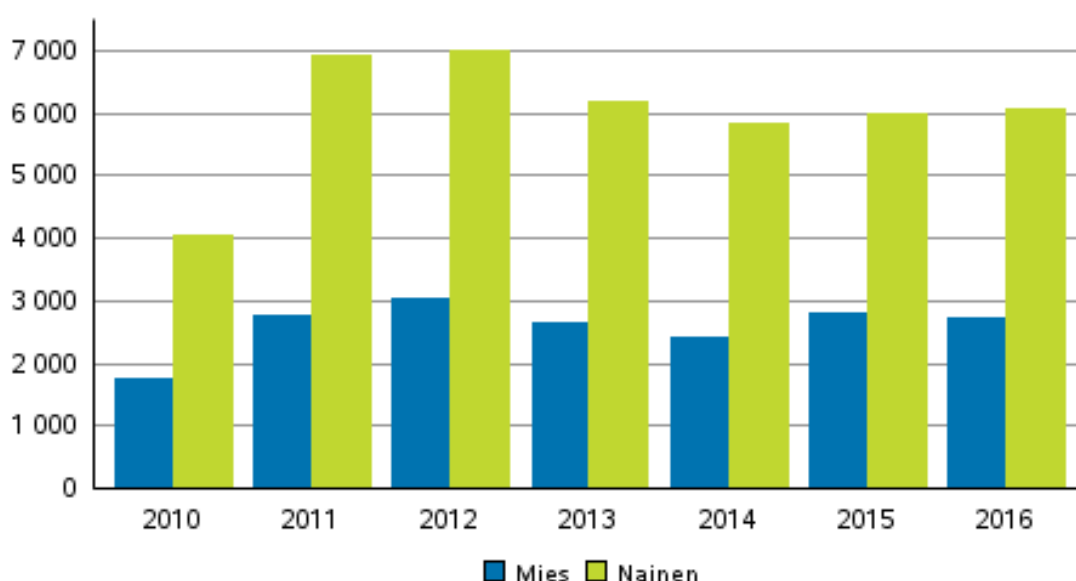
Lähisuhdeväkivalta on Suomessa tänä päivänäkin merkittävä yhteiskunnallinen ongelma. Se on sosiaalinen, taloudellinen ja ehdottomasti inhimillinen ongelma. Lähisuhdeväkivalta koskettaa sen kohteeksi joutuneita, väkivaltaa käyttäneitä, väkivaltaa nähneitä, omaisia, naapureita, ystäviä ja useiden eri ammattiryhmien edustajia. Eritoten se on ongelma, joka usein toistuu ja pahenee ajan mittaan, jos siihen ei puututa. (Ahola & Ahola 2016, 54.)

Lähisuhdeväkivaltaa tulisi tarkastella erillään muusta väkivallasta, sillä se on erityinen kysymys sekä rikoksena, että väkivallan muotona ja kokemuksena. Tapahtumapaikka on usein koti ja tekijänä kumppani tai ihminen, jonka kanssa arkea eletään. Lähisuhdeväkivaltaan liittyy paljon häpeää, syyllisyyttä ja vaikenemista ja tämän takia se ei aina tule viranomaisten tietoon. Useinkaan sitä ei edes tunnisteta samalla tavalla rikokseksi kuin esimerkiksi tuntemattoman henkilön tekemä väkivalta. (Siukola 2014, 10.)

Lähisuhdeväkivalta ei tule hyvin esille tilastoissa, viranomaiskäytännöissä ja tutkimuksissa. Kokijat eivät yleensä ota väkivaltaa puheeksi oma-aloitteisesti ja pyydä apua pelon, syyllisyyden ja häpeän takia. Työntekijöiltä puuttuu valmiuksia, osaamista tai rohkeutta tunnistaa uhrin kokema väkivalta ja ottaa asia puheeksi sekä puuttua väkivaltaan. Lähisuhdeväkivalta tapahtuu kotona, neljän seinän sisällä, eikä sillä ole yleensä ulkopuolisia todistajia. Kokijan ja tekijän kertomukset ovat monesti kaksi eri tarinaa. Väkivaltaongelma jääkin usein muiden ongelmien taustalle. Kun viranomaiskäytännöissä väkivalta ei tule esille, se jää näkymättömäksi myös tilastoissa ja tiedoissa. Tutkimustieto asiakkaiden kokemasta väkivallasta olisi erittäin tärkeää, kun perustellaan palvelujen tarvetta, kehitetään palveluja ja viranomaiskäytäntöjä sekä suunnattaessa resursseja ja voimavaroja. (Hannus, Mehtola, Natunen & Ojuri 2011, 15.)

Sukupuolistuneesta väkivallasta on saatavilla tietoa useista tilastoista. Väkivallan kokonaiskuvan hahmottamisen kannalta olennaisia ovat rikollisuustilastot, kansalliset uhritutkimukset sekä miehiin ja naisiin erikseen kohdistuvaa väkivaltaa tehdyt tutkimukset. Tilastojen vertailu on vaikeaa, sillä kaikki väkivalta ei päädy tilastoihin. Esimerkiksi väkivaltatapaukset, jotka ovat tulleet poliisin tietoon niin näkyvät vain poliisin rikollisuustilastossa. Myös eri tilastojen seurantajaksot, kohdejoukot ja tarkasteltavan väkivallan muoto vaihtelevat. (THL 2017.)

Vuonna 2016 viranomaisten tietoon tulleista perhe- ja lähisuhdeväkivaltarikoksissa oli 8800 uhria, mikä on 0,4 prosenttia edellisvuotta vähemmän. 69,0 prosenttia lähisuhdeväkivallan kokijoista oli naisia. Perhe- ja lähisuhdeväkivallasta 40,6 prosenttia oli avo- ja aviopuolisoiden välistä väkivaltaa sekä syylliseksi epäillyistä 77,9 prosenttia oli miehiä. Neljännes uhreista olivat alaikäisiä. Kaikista tilastoiduista lähisuhdeväkivaltarikoksista vähän yli puolet olivat pahoinpitelyitä ja vajaa neljännes lieviä pahoinpitelyitä sekä laittomia uhkauksia noin 14 prosenttia. Alkoholien tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alaisena tekoheikellä oli hieman alle puolet syylliseksi epäillyistä. Huomion arvoista on, että vuosina 2009-2016 perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhreiksi joutuneista 4200 henkilöä oli sellaisia, jotka ovat poliisille tulleen tiedon mukaan olleet uhrina vähintään kahtena eri vuonna. Näistä naisia oli 75 prosenttia sekä ala-ikäisiä useampana vuonna kokijaksi joutuneita oli 580. (Tilastokeskus 2017.)

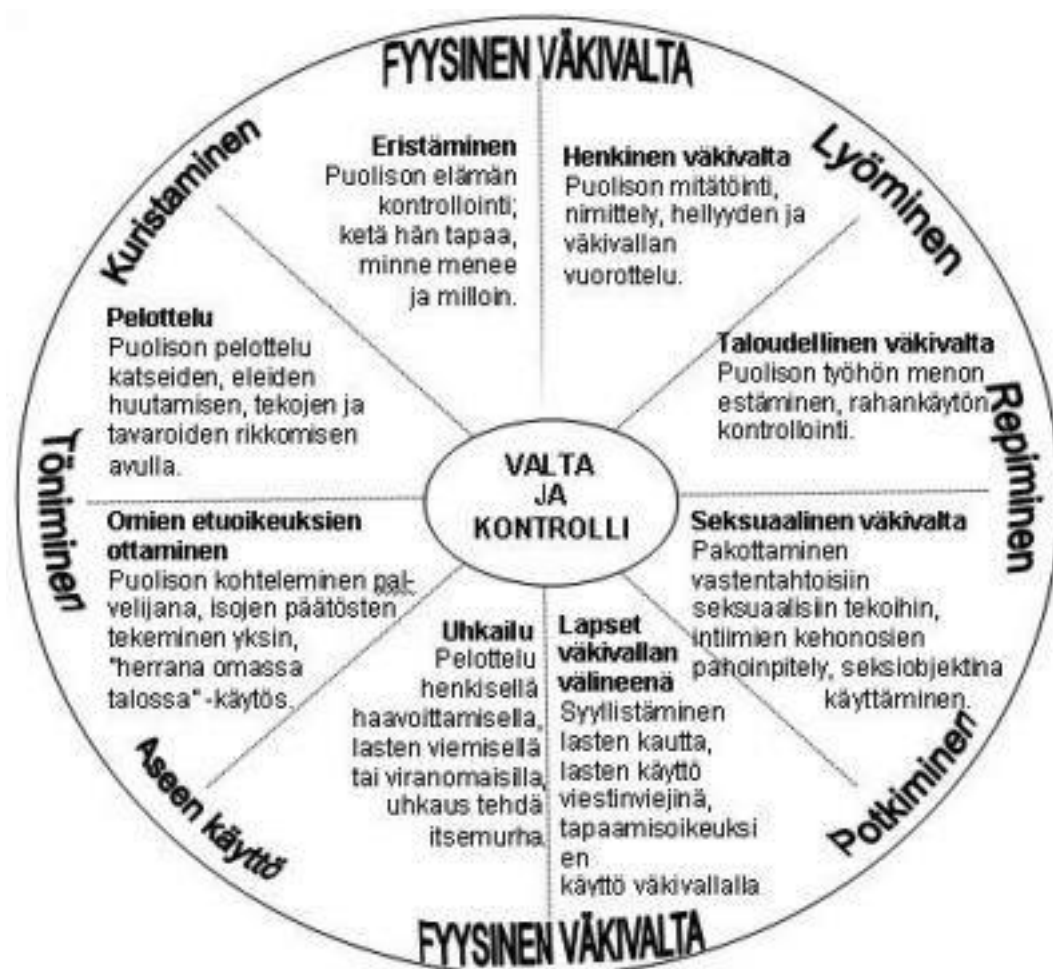

Taulukko 1: Perhe- ja lähisuhdeväkivalta uhrin sukupuolen mukaan vuosina 2010-2016. Tilastokeskus 2017.

2.3 Lähisuhdeväkivallan muodot ja seuraukset

Lähisuhdeväkivallan fyysisiin muotoihin sisältyy lyöminen, hakkaaminen, töniminen, potkiminen, tukistaminen, pään hakkaaminen, ravistelu, ampuma- tai teräaseen käyttö tai fyysisellä

väkivallalla uhkailu. Henkistä väkivaltaa ovat alistaminen, arvostelu, nimittely, halveksunta, kontrollointi, sosiaalisen kanssakäymisen rajoittaminen, voimakas mustasukkaisuus, eristäminen, tavaroiden hajottaminen, kotieläinten vahingoittaminen tai esimerkiksi itsemurhalla uhkailu. Seksuaalinen väkivaltaa sisältää raiskauksen tai sen yrityksen, painostamisen tai pakottamisen seksiin, pornografiaan pakottamisen, ehkäisyn käytön kieltämisen, aborttiin pakottamisen tai seksuaalisen itsemääräämisoikeuden rajoittamisen. Taloudellinen väkivalta voi olla itsenäisen rahankäytön estämistä, taloudelliseen päätöksentekoon osallistumisen estämistä tai pakottamista omien rahojen antamiseen toisen käyttöön, taloudellisella väkivallalla uhkailla sekä kiristämistä. Kaltoinkohtelulla ja laiminlyönnillä tarkoitetaan lapsen, vanhuksen tai vammaisen henkilön jättämistä vaille hoitoa, apua, tai huolenpitoa tilanteissa joissa hän niitä tarvitsee, toisen vahingoittamista lääkkeillä, päihteillä, kemikaaleilla tai liuottimilla. Kulttuurinen tai uskonnollinen väkivalta on uskonnolliseen vakaumukseen pakottamista, väkivallalla uhkaamista tai käyttöä uskontoon liittyvillä asioilla. (THL 2017.)

Taulukko 2: Väkivallan muodot. Ensi ja turvakotienliitto. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta, auttamisen käytäntöjä 2006.

Lähisuhdeväkivalta vaikuttaa monella tapaa kaikkien osallisten hyvinvointiin ja terveyteen. Väkivallan kokemisesta voi seurata fyysisiä vammoja, psyykkisiä, käyttäytymiseen ja seksuaalisuuteen liittyviä ongelmia sekä pitkään jatkuneena useita erilaisia sairauksia. Fyysisiä vammoja voivat olla mustelmat, murtumat, naarmut, hiertymät, aivovammat, palovammat ja silmävammat. Psyykkisiä ja käyttäytymiseen liittyviä ongelmia ovat masennus, ahdistuneisuus, syömis- ja unihäiriöt, yliaktiivisuus tai korostuneet häpeän sekä syyllisyyden tunteet. Seksuaalisia ongelmia ovat sukupuolitaudit, ei-toivottu raskaus, seksuaalisen halun heikkeneminen sekä hedelmättömyys. Pitkäaikaisiin seurauksiin kuuluvat posttraumaattinen stressihäiriö, erilaiset pelot, paniikkihäiriö, psykosomaattiset häiriöt, alkoholin tai huumeiden väärinkäyttö sekä itsetuhoinen käyttäytyminen. Seurauksina voi myös olla väkivaltainen, rikollinen tai muu riskinottokäyttäytyminen. (THL 2013.)

Väkivallan seuraukset ovat aina pitkäkestoisia väkivallan kokijalle. Mustelmien, ruhjeiden, murtumien, pysyvien vammojen ja keskenmenon lisäksi seuraukset ovat ehdottomasti henkisiä. Henkistä väkivaltaa kokenut tai läheisen pahoinpitelemäksi tullut henkilö voi kadottaa luottamuksensa rakkauteen ja ihmisten hyvyyteen. Kokijan itsetunto, mieliala ja elämänilo voivat laskea oleellisesti. Kokija voi myös kokea voimakkaita, äkillisiä pelkotiloja arkipäiväisissä tilanteissa, kun jokin haju tai ääni muistuttaa pahoinpitelytilanteesta. (Lyömätön Linja 2018.)

Lähisuhdeväkivalta ei ole yhtenäinen ilmiö, vaan on olemassa erilaisia väkivallan muotoja, jotka vaihtelevat sen mukaan miten kauan väkivalta on kestänyt, millaisia alistamisen ja kontrollin muotoja väkivaltaan liittyy, millaisia taustatekijöitä on väkivallan takana sekä miten ne vaikuttavat kokijaan. Väkivallan muodot heteroseksuaalisessa parisuhteessa tutkimuksessa on avattu parisuhdeväkivallan monimuotoisuutta ja ajallista vaihtelua. (Piispa 2008.) Tutkimuksen kyselyaineistossa väkivallan muodot ja seuraukset parisuhteissa ryhmiteltiin väkivallan vakavuuden, fyysisten ja henkisten seurausten sekä keston kannalta. Näistä neljästä yleisintä oli lievä väkivalta, jota oli kokenut 39 prosenttia. Lievä väkivalta ei ollut juurikaan aiheuttanut vammoja ja henkiset seuraukset olivat kokijalle vähäisiä. Toiseksi yleisintä oli nuorten 18-29-vuotiaiden naisten kokema lyhytkestoinen väkivalta, jota oli kokenut 33 prosenttia. Väkivalta oli alkanut yleensä pari vuotta sitten ja vaikutti jatkuvan edelleen. Väkivalta oli luonteeltaan vakavaa ja sen muotoja olivat lyöminen, potkiminen, kuristaminen ja seksuaalinen väkivalta. Vakavia fyysisiä vammoja ei ollut väkivallasta aiheutunut. Väkivallan valtasuhteissa miehen kontrolli ei myöskään ollut niin voimakasta kuin muissa väkivaltaisissa suhteissa. Aineistossa tuli esille myös väkivallan harvinaisempia luonnehdintoja, kuten henkinen piina (18 prosenttia) ja parisuhdeterrori (10 prosenttia). Näissä molemmissa väkivalta oli alkanut useita vuosia aikaisemmin ja saanut rajuja muotoja sekä aiheuttanut kokijalle vakavia vammoja. Henkisessä piinassa miehen harjoittama naisen kontrollointi ja alistaminen olivat ottaneet ison roolin vuosien saatossa. Parisuhdeterrorilla tarkoitetaan miehen pitkäkestoista

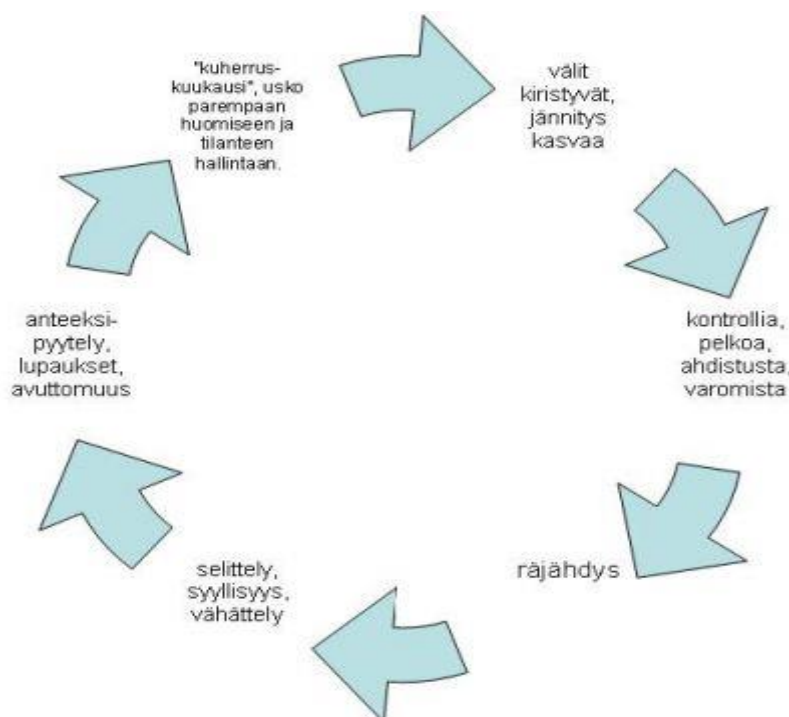
harjoittamaa naisen elämän hallintaa fyysisellä väkivallalla, alistamisella ja kontrollilla. Tätä kokeneet naiset olivat kaikkein alistetuimmassa asemassa. Heidän taloudellinen asemansa oli heikko ja koulutus vähäinen. Tässä joukossa oli myös muita enemmän naisia, joilla oli vähän vaihtoehtoja omassa elämännhallinnassa sekä he käyttivät runsaasti alkoholia. Tutkimuksen perusteella nuoremmat ja vanhemmat naiset olivat erilaisessa asemassa väkivallan suhteen. Nuoremmilla naisilla väkivalta oli jatkunut vähemmän aikaa, joten heillä oli paremmat resurssit toimia väkivaltaisissa suhteissa. Tällöin myös vaikutukset naisen psyykkiseen, sosiaaliseen elämään ja käsitykseen itsestä olivat vähäisempiä. Monesti nuoret naiset eivät olleet hakeutuneet eri viranomaisten avun piiriin kokemansa väkivallan takia. Kauan jatkuneen väkivallan erilaiset psyykkiset ja sosiaaliset vaikutukset ilmenivät niin, että henkistä piinaa tai parisuhdeterroria kokeneet naiset olivat hakeneet apua monelta eri taholta, kuten poliisilta, lääkäriltä ja terveydenhuollosta. Puolet henkistä piinaa kokeneista naisista oli hakenut apua jossain parisuhteen vaiheessa väkivallan henkisten seurauksien lievittämiseen usein joko mielen-terveystoimistolta tai perheneuvolasta. A-klinikalta tai mielenterveystoimistolta oli hakenut apua kolme neljästä parisuhdeterrorin kokijasta. Henkinen piina ja parisuhdeterrori olivat olleet ajoittain vakavaa väkivaltaa, jolloin naiset olivat joutuneet hakemaan apua terveydenhuollosta. Vakavimmista väkivaltatapauksista noin viidennes tuli poliisin tietoon, mikä on huomattavasti enemmän kuin parisuhdeväkivallassa yleensä. Väkivallan pitkittyessä sekä ilman ulkopuolisten puuttumista tilanteeseen, väkivaltaa kokeneiden avun tarve kasvaa ja apua haetaan useilta eri tahoilta. Väkivallan seurauksena tai sen lisäksi lähisuhdeväkivallan kokijalla voi olla ongelmia myös päihteiden käytössä tai mielenterveydessä. Nämä vaativat omat auttamiskeinonsa sekä hankaloittavat väkivallasta irroittautumista. (Hannus ym. 2011, 23-24.)

Väkivallan loputtua todellisuus ei ole enää samanlaista kuin ennen sitä. Väkivalta vaikuttaa aina kokijan hyvinvointiin, vaikkei siitä olisi jäänyt vammoja tai fyysisiä jälkiä. Yksikin vakava tapahtuma voi aiheuttaa kauaskantoisia seurauksia eli trauman. Mitä kauemmin väkivalta jatkuu, sitä pahempia ovat seuraukset. Jos kokija on kokenut väkivaltaa usein, hän on kokenut useita kriisejä peräkkäin. Kokijan mieli ei totu väkivaltaan, vaikka hän toistuvissa väkivaltatilanteissa yrittää löytää erilaisia keinoja selvittää tilanteista. Vaikka väkivalta olisi jokapäiväistä, väkivalta ei lakkaa koskaan vahingoittamasta kokijaa. Väkivalta vaikuttaa suoraan minäkuvaan eli millaisena kokija pitää itseänsä. Kokija ei mahdollisesti jaksa pitää yhteyttä ystäviin tai huolehtia lapsistaan sekä jotkut kokevat ihmisarvonsa hämärtyneen väkivallan johdosta. Tärkeintä on tiedostaa, että nämä tunteet ja ajatukset ovat väkivallan seurauksia, eivät väkivallan syitä. (Naisten Linja 2018.)

2.4 Parisuhdeväkivallan kaava

Parisuhdeväkivallan tunnusmerkki ja erityispiirre on väkivallan muotojen yhteennivoutuvuus. Lähes poikkeuksetta väkivaltaa kokeneet naiset kertovat fyysisen väkivallan liittyvän muihin väkivallan muotoihin, erityisesti henkiseen väkivaltaan. Kauan väkivaltaisessa suhteessa elä-

neet naiset ovat kokeneet muita useammin myös seksuaalista väkivaltaa. Parisuhdeväkivalta onkin kontrollin ja vallan väline, jossa fyysisen väkivallan esiintyminen vaihtelee. Uhka väkivallasta alkaa määritellä naisen käyttäytymistä ja jokainen fyysinen tai henkinen väkivallan teko vahvistaa vallan epätasapainoa. Tällöin väkivallan tekijän asema ja määräysvalta voimistuu ja kokijan heikkenee. Väkivaltaisten tekojen sekä katumuksen vaihtelu aiheuttaa kokijassa emotionaalista riippuvuutta väkivallan tekijään. Väkivallan tekijällä on valta ja kyky saada kokija kokemaan käyttäytymisensä sekä mielialojen mukaan suurta helpotusta tai syvää arvottomuutta. Väkivallan kokijoilla on erilaisia selviytymiskeinoja, joista tyypillisimpiä ovat varuillaan olo, miehen käytöksen lukeminen ja oman käytöksen kontrollointi. Usein nämäkään keinot eivät auta, vaan naiset kertovat miehen etsivän tilanteita ja syytä raivon näyttämiseen. Naiset oppivat vähitellen varomaan käyttäytymistään, havainnoimaan miehen mielialoja ja sopeuttamaan käyttäytymistään siihen. Parisuhdeväkivalta ei yleensä ala fyysisellä pahoinpitelyllä. Suhteen alussa miehen mustasukkaisuus voidaan tulkita rakkaudenosoitukseksi, mutta mustasukkaisuus on väkivaltaisiin parisuhteisiin kuuluva kontrollin ja rajoittamisen peitenimi. Suhteen edetessä kontrolli ja mustasukkaisuus saavat uudet mittasuhteet. Yleensä fyysinen väkivalta alkaa, kun suhde on kestänyt tovin ja suhteeseen on sitouduttu. Kihlautuminen, avioliitto ja raskaus ovat parisuhdeväkivallan osalta kriittisiä kohtia. Tällöin fyysinen väkivalta saattaa alkaa tai pahentua. Väkivallan muotoja on paljon ja vain väkivallan tekijän mielikuviutus on rajoittava tekijä. Pelko ylläpitää tekijän valtaa ja vaikuttaa tehokkaasti kokijan käyttäytymiseen. Kauan jatkuneissa väkivaltaisissa suhteissa fyysinen väkivalta on usein vakavaa. Väkivalta alkaa lievänä, mutta raaistuu ajan kuluessa sekä väkivallattomat jaksot lyhenevät. Seksuaalinen väkivalta saattaa alkaa ja väkivalta monimuotoistuu. Jos väkivaltainen käyttäytyminen on kestänyt kauan, tyypillistä on jatkuva väkivallalla uhkailu. Väkivallalla uhkailu, vakava fyysinen väkivalta ja seksuaalinen väkivalta kulkevat yhdessä. Naiselle parisuhdeväkivalta aiheuttaa ruumiillisesti sekä henkisesti vakavia seurauksia. Kokijan oireet näkyvät käyttäytymisessä, tunne-elämässä, sosiaalisissa suhteissa, persoonallisuudessa ja terveydessä. Kokija voi selvitä väkivallasta ammattimaisen tuen ja neuvonnan turvin. Koetut väkivallan muodot sekä fyysisten ja henkisten vammojen vakavuusaste vaikuttavat siihen, että millaista apua kokija tarvitsee. Myös väkivallan tekijän ja kokijan keskinäinen suhde vaikuttaa avun tarpeeseen ja luonteeseen. (Hannus ym. 2011, 43-44.)

Kuva 1: Väkivallan kierre. Walker 1989. Psychology and violence against women.

2.5 Nainen lähisuhdeväkivallan kokijana

Lähisuhdeväkivallan yleisin muoto on naisten kokema väkivalta parisuhteessa. Tapahtumapaikka on oma koti ja tekijänä oma kumppani. Naiselle turvattomin paikka suomalaisessa yhteiskunnassa onkin oma koti ja miehelle tuo koti on turvallisin paikka. Parisuhdeväkivaltaa ei voi myöskään ymmärtää ilman kokemuksellista näkökulmaa. Väkivallan kokijoiden omin sanoin kerrottujen kokemusten avulla saadaan tietoa ilmiöstä ja väkivallan muodoista, jolloin niitä voidaan ymmärtää paremmin. Kun parisuhdeväkivalta on jatkunut pitkään sekä väkivaltakokemukset ovat olleet rajuja, kokijoiden kokemukset väkivallasta muuttuvat. Väkivalta arkipäiväistyy eivätkä kokemukset, jotka suhteen alussa tuntuivat erittäin väkivaltaisilta, tunnu enää samalle. Tällöin nainen tottuu väkivaltaan. Pystyäkseen määrittelemään kokemuksen väkivallaksi nainen tarvitsee perheen ulkopuolisen ihmisen. Henkisen väkivallan kokemus voi olla pahempi kuin fyysinen väkivalta, sillä se vie ihmisarvon. Ulkopuoliselle hyvin neutraaleilta tai miellyttäviltä vaikuttavat teot ovat kontrollin, uhkan ja alistamisen keinoja väkivaltaisessa suhteessa. Esimerkkinä naisen selän silittäminen merkitsee täysin eri asioita riippuen siitä, onko naisella kokemuksia lämpimästä ja arvostavasta rakkaussuhteesta vai onko nainen joutunut raiskauksen tai seksuaalisen painostuksen kohteeksi. Väkivaltaiten suhteiden vallankäytön muotoja on mahdoton ymmärtää ilman väkivallan kohteen antamia hienovaraisia vihjeitä, joilla tekijä luo uhkaavan ilmapiirin. (Hannus ym. 2011, 37-42.)

Suomessa tehtyjen kahden laajan tutkimuksen perusteella on selvitetty miesten naisiin kohdistamia väkivallan kokemuksia vuosina 1997 ja 2005. (Piispa ym. 2005.) Tutkimusten perusteella reilu 40 prosenttia naisista oli joskus elämänsä aikana joutunut miehen tekemän fyysisen, seksuaalisen väkivallan tai väkivallalla uhkailun kohteeksi. Uhritutkimusten mukaan naisiin kohdistuva parisuhdeväkivalta on pitkällä aikavälillä vähentynyt. Mutta tarkasteltaessa naisten kokemaa väkivaltaa, mukaan lukien uhkailut, näyttää väkivallan kokemukset lisääntyneen viime vuosikymmeninä. Väkivallan ja uhkailun kokemukset ovat yleisimpiä entisen puolison taholta. Yleistymistä selittää päättyneissä parisuhteissa väkivaltaa kokeneiden lukumäärän kasvu, työssä koettu väkivallan lisääntyminen sekä parisuhteen ulkopuolella koettu seksuaalinen väkivalta ja uhkaavan käyttäytymisen lisääntyminen. Parisuhdeväkivallan uhrina kuolee vuosittain Suomessa 20-30 naista. Tutkimusten mukaan henkirikokset kohdistuvat naisiin yleensä erotilanteissa. Puolison surmaamien naisten määrä on vähentynyt kuolemansyytilastoissa 2000-luvulla lähes 25 prosenttia verrattuna 1990-lukuun. (Rikoksantorjuntaneuvosto 2014.)

Parisuhdeväkivallan kehitys pidemmällä aikavälillä voidaan nähdä kansallisesta uhritutkimuksesta. Suomessa on tehty kaksi tutkimusta, joissa on selvitetty ainoastaan naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja ne keskittyvät nimenomaan parisuhteessa tapahtuvaan väkivaltaan. (Piispa ym. 2005.) Naiset ovat perheväkivallan kohteina paljon useammin kuin miehet. 18-74 vuotiaista naisista 1,7 prosenttia ja miehistä 0,7 prosenttia oli vuonna 2009 perheväkivallan kokijoita. 2000-luvulla naisten kokema väkivalta on pysynyt samalla tasolla, mutta 1980-lukuun verrattuna väkivalta on vähentynyt. Vuonna 2009 tehdyssä uhritutkimuksessa noin puolet väkivallan kohteena olleista kertoi fyysisestä väkivallasta. Naisiin kohdistuneesta perheväkivallasta oli nykyisen avio- tai avopuolison tekemää noin puolet ja neljännes entisen puolison tai kumppanin tekemää. Parisuhteessa olevista viidesosa on joskus kokenut nykyisen avio- tai avopuolison väkivaltaa tai tällä uhkailua. Naisten väkivaltakokemuksia selvittäneet tutkimukset osoittavat, että parisuhdeväkivalta on melko muuttumaton ilmiö Suomessa. Väkivallan yleisyys on nykyisissä parisuhteissa vähentynyt, mutta yhä useampi nainen on kokenut väkivaltaa entisessä parisuhteessa. Väkivallan seurauksena eronneet naiset joutuvat usein pitämään yhteyttä entiseen mieheensä, mikäli heillä on yhteisiä lapsia. Tällöin väkivalta voi jatkua erilaisena häirintänä tai vainoamisena. Koetun väkivallan vakavuutta ei riitä kertomaan yksin väkivallan kokemusten yleisyys. Väkivallan muotojen ja yleisyyden lisäksi on oleellista tarkastella väkivallan seurauksia. Seurauksien perusteella voidaan pohtia, että millaisia apumuotoja väkivallan kokijat tarvitsevat. Naisuhritutkimuksessa noin puolet naisista sai fyysisiä vammoja vakavissa parisuhteessa tapahtuneissa väkivaltatapauksissa. Vakavissa tapauksissa kaksi kolmesta parisuhteessa väkivaltaa kokeneesta sai henkisiä seurauksia. Näistä yleisimpiä olivat viha, pelko, masennus, itsetunnon lasku ja häpeä. Suomalaisen pilottitutkimuksen mukaan väkivallan kokemukset nykyisessä parisuhteessa olivat yhtä yleisiä miehillä ja naisilla, mutta naisten kokeiman parisuhdeväkivallan muodot ja väkivallan seuraukset poikkesivat toisistaan. Naisille pari-

suhdeväkivalta aiheutti kolme kertaa useammin psyykkisiä seurauksia ja yli kaksi kertaa useammin fyysisiä vammoja kuin miehille. Tapahtumakertoja oli naisilla enemmän eli parisuhdeväkivalta toistui naisilla selvästi useammin. (Hannus ym. 2011, 17-20.)

Naisten kokeman parisuhdeväkivallan yleisin muoto on henkinen väkivalta, joka yleensä edeltää fyysistä väkivaltaa. Kun nainen on kokenut turvallisen lapsuuden ja tasapainoiset ihmissuhteet, niin hän ei osaa edes epäillä toisen ihmisen vilpittömyyttä. Eli hyvän luottamuksen toisiin omaava ihminen luottaa toisiin eikä tunnista sellaista, minkä olemmassaolosta hän ei tiedä. Monet apua hakeneet lähisuhdeväkivallan kokijat ovat avuntarjoajan vastaanotolla epäilleet omaa mielenterveyttään. Tähän sisältyy henkisen väkivallan paradoksi. Kokija saattaa ymmärtää miehen käyttäytyvän väärin, mutta kokeekin itsensä olevansa epäonnistunut, huono tai jopa hullu. Jatkuva haukkuminen ja mitätöinti hajottavat kokijan sirpaleiksi. Normaalin ja epänormaalin ymmärtäminen häviävät eikä nainen enää tunnista itseään tai mitä hän voi tehdä ja mitä ei. Väkivallan määrittelyssä onkin tärkeää, että jokin virallinen taho määrittelee ja tunnistaa väkivallan. Muistoihin ja mielikuviin pohjautuva kokemus selittävät, miksi naiset kokevat henkisen väkivallan ja väkivallalla uhkailun vakavimmaksi väkivallaksi. Ruhjeet ja mustelmat häviävät ajan mittaan, mutta arpi jää sieluun. Parisuhdeväkivalta traumatisoi kokijan. Henkiseen väkivaltaan liittyy oleellisesti kontrollointi. Läheisten tapoamisten rajoittaminen voi alkaa toiveesta, mutta tilanne voi muuttua kokijan huomaamatta. Sosiaaliset suhteet heikkenevät ja alkavat vähitellen hävitä kokonaan. Kodin ulkopuolisen liikumisen rajoittaminen ja vahtiminen kuuluvat myös kokijan kontrollointiin. Uhkailuun kuuluu myös itsemurhalla uhkaaminen. Yleistä on, että lapsia käytetään apuna uhkailussa ja kokija voi pelätä esimerkiksi miehen satuttavan lapsia. Jatkuva henkinen ja fyysinen väkivalta murskaa kokijan itsetunnon ja -kunniotuksen niin, että miehen uhkaukset tuntuvat aidoilta eikä kokija näiden toteutumista peläten uskalla asettaa kyseenalaiseksi väitteiden totuutta. Toisen omistaminen on osa miehen harjoittamaa väkivaltaa ja kontrollointia sekä tällöin kokija on ajettu nurkkaan. Hän ei näe poispääsyä tilanteesta. Kokija tarkkailee, varoo ja uskoo, että hän voisi omalla käyttäytymisellään vaikuttaa väkivallan toistumiseen. Lopulta hän tajuaa, ettei voi estää väkivaltaa. Tällöin kokijan tunteina ovat toivottomuus, avuttomuus ja syvä arvottomuus. Monissa tapauksissa tekijän tappouhkaukset ovat lopulta estäneet kokijan yritykset irroittautua suhteesta. Kokijan tunteet väkivaltaista miestä kohtaan ovat ristiriitaisia, kun niihin kuuluvat yhtä aikaa häpeä, syllisyys, viha ja rakkaus. Samalla kokijan olotilaan kuuluu selittämätön väsymys, masennus ja ahdistuneisuus. Tunteet kääntyvät kokijaa itseään vastaan, kun hänen luonnollinen tunteiden osoittamisensa estetään. (Hannus ym. 2011, 46-48.)

Ulkopuolisen on vaikea käsittää, miksi lähisuhdeväkivallan kokija pysyy väkivaltaisessa suhteessa. Lähteminen voi vaikuttaa ulkopuolisen silmin yksinkertaiselle ratkaisulle. Pahimmillaan väkivaltaisen tilanteen jatkumista saatetaan pitää jopa kokijan syynä. Näin ei pitäisi kos-

kaan ajatella. Syitä, miksi väkivaltaisesta suhteesta irtautuminen on todella vaikeaa, on olemassa paljon. Kokija voi pelätä, mitä mies tekee hänen lähdettyään. Eli mies on saattanut uhata väkivallalla tai itsemurhalla, jos kokija päättää lähteä. Häpeän kokemus väkivallan kohteeksi joutumisesta tai miehen väkivaltaisesta käytöksestä voivat myös vaikeuttaa suhteesta irtaantumista. Kokija saattaa edelleen kaikesta huolimatta myös rakastaa miestänsä ja toivoa tämän käytöksen muuttumista ja väkivaltaisen käytöksen loppumista. Kokijan syyllistäminen on yksi tyypillisimpiä keinoja, joilla väkivallan tekijä siirtää vastuun teoistaan kokijalle ja pyrkii oikeuttamaan väkivallan käyttöä. Tällöin kokijalle tulee tunne, että väkivalta olisi hänen syynsä. Kokijan itseluottamus murenee ajan myötä ja hän voi tuntea itsensä voimattomaksi ja kykenemättömäksi tehdä edes lähtöpäätöstä. Mies on voinut myös rajoittaa kokijan sosiaalisia suhteita ja siten eristää hänet muista ihmissuhteista, jolloin nainen on yksin ajatustensa kanssa. Joissakin tapauksissa kokija saattaa pelätä perheen tai yhteisön hylkäävän hänet, jos hän päättää erota. Esteenä väkivaltaisesta suhteesta lähtemiselle voi olla myös ettei kokijalla ole muutaakaan paikkaa minne mennä tai yksin selviytyminen voi tuntua mahdollottomalle ajatukselle esimerkiksi taloudellisesta tilanteesta johtuen. (Naisten Linja 2018.)

Kuva 2: Valta ja kontrolli. Parisuhteen vallan ja kontrollin tunnistaminen. (Päänavaus selviytymiseen. Sirkka Perttu 2015, 11.)

3 Lähisuhdeväkivallan vastainen työ

3.1 Rikoslaki perheväkivallasta

Perheväkivalta eli väkivalta puolisoa, lapsia tai muita läheisiä kohtaan on lähes poikkeuksetta aina rikoslaisissa määritelty rikos. Vain poliisi voi katkaista akuutin väkivaltaan tekijän kiinniotamisella. Tekijän pidättäminen, vangitseminen tai lähestymiskieltoon määrääminen saattavat antaa kokijalle välttämättömän hengähdysajan. Tällä tavoin rikosoikeusjärjestelmä tarjoaa suojelua. Rikoslaisissa on keskitytty fyysiseen väkivaltaan, joka on aina rikos. Yleisin muoto on pahoinpitely. Pahoinpitelyn lisäksi tekijä voi syyllistyä vahingontekoihin rikkoessaan omaisuutta, kotirauhan häiritsemiseen, vainoamiseen, vapaudenriistoon, laittomaan uhkaukseen,

seksuaalirikoksiin sekä henkirikokseen tai sen yrittämiseen. Teot voivat olla vain osa tekijän harjoittamasta kokijan käyttäytymisen kontrolloinnista ja kokijat voivatkin kokea muun kuin fyysisen väkivallan kaikkein raskaimpana. Vain poikkeustilanteissa väkivallan käyttö voi olla rikosoikeudellisesti anteeksiannettavissa. Lähinnä tapauksissa, joissa on kysymys puolustautumisesta toisen väkivaltaa vastaan eli hätävarjelusta. Eri tilanteissa tapahtuneisiin väkivallantekoihin sisältyy useita pahoinpitelyjä ja muita rikoksia. Rikosoikeusjärjestelmässä voidaan tutkia ja käsitellä useita eri rikoksia samaan aikaan. Edellytyksenä on, että tapaukset ovat tulleet viranomaisten tietoon. Tärkeimmät perheväkivaltaan liittyvät tunnusmerkistöt rikoslaisissa ovat pahoinpitely, törkeä pahoinpitely ja lievä pahoinpitely. Muita perheväkivaltaan liittyviä rikoksia voivat olla vahingonteko, eläinsuojelurikos, kotirauhan rikkominen, vapaudenriisto, laiton uhkaus, tappo, raiskaus, seksuaalinen hyväksikäyttö tai lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Rikoslaisissa painotetaan, että viranomaiset voivat puuttua perheväkivaltaan vain, jos se tulee heidän tietoonsa. Myös ulkopuolinen henkilö tai kuka tahansa voi ilmoittaa poliisille havaitsemansa pahoinpitelyn tai ottaa yhteyttä sosiaaliviranomaisiin. Rikoksentekijälle määrätään seuraamus rikoslain mukaan. Tuomiona voi olla sakkoa, vankeutta ehdollisena, ehdottomana tai yhdyskuntapalvelua. (Ensi- ja turvakotien liitto 2006, 115-119 & 126.)

3.2 Lähisuhdeväkivallan ehkäiseminen

Suomi on allekirjoittanut Euroopan neuvoston yleissopimuksen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta. Istanbulin sopimus on maailman kattavin naisiin kohdistuvaa väkivaltaa koskeva kansainvälinen sopimus, jonka Suomi on ratifioinut vuonna 2015. Vuonna 2018 Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisee tutkimuksen, jossa on arvioitu kuinka paljon naisiin kohdistuvasta lähisuhdeväkivallasta aiheutuu taloudellisia kustannuksia. Viimeksi kustannuksia on arvioitu 2000-luvun alussa ja tällöin Suomessa välittömiä kustannuksia syntyi noin 48 miljoonaa euroa vuodessa. Kustannukset syntyivät terveydenhoidossa sekä sosiaali- ja oikeussektoreilla. (STM 2017.)

Kuntien vastuulla ovat lähisuhdeväkivallan ehkäisy ja palvelujen järjestämistä vastuu. Keskeiset viimeaikaiset muutokset Suomessa lähisuhdeväkivallan osalta ovat, että sosiaalihuoltolaki (1301/2014) velvoittaa kuntia vastaamaan lähisuhdeväkivaltaa kokeneen tuen tarpeeseen. Laki turvakotipalveluista (1354/2014), korostaa kuntien tarvetta kehittää lähisuhdeväkivallatyön avopalvelua ja turvakoti-jakson jälkeistä jatkohoitoa sekä tukea. Laki lastensuojelulain muuttamisesta (1302/2014) velvoittaa laissa mainittuja tahoja salassapitosäännösten estämättä ilmoittamaan tietyissä vakavissa tilanteissa poliisille ja sosiaalihuoltoon lapsesta. (STM 2014.)

Istanbulin sopimus tuli Suomessa voimaan elokuussa 2015. Sopimuksella tarkoitetaan Euroopan neuvoston yleissopimusta naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut sopimuksen pohjalta toimeenpanosun-

nitelman vuosille 2018-2021. Tavoitteisiin on tarkoitus päästä muun muassa kehittämällä eri toimijoiden yhteistyötä, kokijoiden tukipalveluja ja väkivallan tekijöiden hoito-ohjelmia sekä tehostamalla tiedonkeruuta ja tilastointia. Koulutukseen ja valistukseen panostetaan. Sopimus painottaa ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä, mutta siinä on myös velvoitteita väkivallan kokijoiden suojelemiseksi sekä väkivallan tekijöiden saattamiseksi vastuuseen teoistaan rikosoikeudessa. Sopimuksessa naiseen kohdistuvaa väkivaltaa tai sen uhkaa pyritään ehkäisemään yli 40 toimenpiteellä. Käytännön toimenpiteisiin kuuluu turvakotipaikkojen lisääminen eri puolilla Suomea sekä seksuaalirikollisten uhrien tukikeskuksien lisääminen Turkuun ja Tampereelle. Koulutusta lisätään ammattihenkilöstölle, jotta he tunnistaisivat ilmoitusvelvollisuuden paremmin sekä koulutuksella on tarkoitus parantaa poliisien, syyttäjien ja tuomareiden osaamista kokijan sensitiivisestä kohtaamisesta ja traumatuntemuksesta. Lisäksi turvapaikanhakijoille sekä kotoutumisvaiheessa oleville maahanmuuttajille on tarkoitus lisätä valistusta yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta. Toimenpiteiden rahoitus vahvistetaan vuosittain ministeriöiden määrärahasuunnittelussa. (STM 2017.)

Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten lisäksi ilmoitusvelvollisuus koskee nykyisin yhteiskunnassamme useissa eri viranomaistehtävissä toimivia tahoja. Olennaista väkivallan vastaisessa työssä on, että lähisuhdeväkivallasta saa ja pitää puhua. Väkivallan kaikki osapuolet tarvitsevat tilanteen mukaan matalankynnyksenpalveluja, akuutti-palveluja, turvakotipalveluja, kriisiapua, väkivallan ehkäisytyöhön erikoistuneita palveluja sekä pitkäaikaisen terapian palveluja. Tavoitteena on, että lähisuhdeväkivaltaan puuttuminen olisi osa normaalia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluprosessia. Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut lähisuhdeväkivallan ehkäisyn suositukset. Suositukset on tarkoitettu kuntien päättäjille ja sosiaali- ja terveydenhoitojen henkilöstölle auttamaan paikallisesti ja alueellisesti strategian laatimisessa sekä ohjaamaan toimintaa ja johtamista. Suosituksen mukaan kunnan tulee määrittellä väkivallan ehkäisytyöstä vastaava taho. (Siukola 2014, 69.)

3.3 Avuntarjoajia lähisuhdeväkivallan kokijoille

Lähisuhdeväkivallan kokijoille tarkoitetut palveluiden auttamisjärjestelämät voidaan jakaa psykososiaalisiin palveluihin, terveydenhuollon palveluihin ja oikeudellisiin interventioihin. Psykososiaaliset palvelut sisältävät esimerkiksi turvakodit, perheneuvolat, sosiaalitoimistot, ja kaikki yksilö-, pari- ja ryhmätyöpalvelut. Terveystieteiden palveluita ovat esimerkiksi neuvola, terveysasema ja työterveydenhuolto. Poliisiin tai oikeuslaitoksen apu tarkoittaa oikeudellisia interventioita lähisuhdeväkivallan kokijan avuksi. On hyvä muistaa, että kaikki lähisuhdeväkivallan ”asiakkuudet” eivät ole ainoastaan kokijoiden itsensä valittavia, vaan poliisiin, syyttäjän, tuomioistuimen ja lastensuojelun toiminnat perustuvat mahdollisesti viranomaisen puuttumiseen ajantasaisen lainsäädännön nojalla. (Nyqvist 2001, 154.)

Akuutin avun lähisuhdeväkivallan kokijalle tarjoaa poliisi. Vain poliisi voi katkaista akuutin väkivaltatilanteen ottamalla tekijän kiinni. Tekijän pidättäminen, vangitseminen tai lähestymiskieltoon määrääminen antavat uhrille pakollisen hengähdysajan, jonka aikana hän voi toipua ja pohtia tulevaisuutta. Tällä tavoin rikosoikeusjärjestelmä tarjoaa suojelua. (Ensi- ja turvakotienliitto 2006, 115.)

Lähisuhdeväkivallan uhreille on viime vuosina kehitetty paljon uusia julkisia helposti saavutettavia matalankynnyksenpalveluja. Yhteistä palveluissa on maksuttomuus ja nimettömyys. Näitä palveluita on tarjolla kaikille ja ne toimivat ympäri vuorokauden. Tällaisia palveluja ovat esimerkiksi nollalinjan auttava puhelin. Nollalinjan numeroon vastaa aina ammattilainen. Hän osaa ohjata kokijan tarpeen mukaan eri apujen piiriin esimerkiksi turvakotiin. Turvakodit ovat myös matalankynnyksenpalveluja lähisuhdeväkivallan kokijoille. Ne ovat valtion rahoittamia, aina asiakkaille ilmaisia sekä auki ympäri vuorokauden. Niihin voi mennä kuka vaan, milloin vain eikä niihin tarvita lähetettä. Lähisuhdeväkivallan kaikilla osapuolilla on mahdollisuus jatkaa työskentelyä turvakodin työntekijän kanssa turvakotijakson jälkeen. Turvakodit järjestävät myös neuvontaa, keskusteluapua ja ohjattuja vertaisryhmiä erillisinä avopalveluina. (STM 2016.)

Vuonna 2017 Helsinkiin perustettiin oma tukikeskus seksuaaliväkivallan uhreille. Seritukikeskuksesta asiakas saa kokonaisvaltaisen palvelun yhdestä paikasta, tietoa kolmannen sektorin toimijoista sekä halutessaan tukea oikeusprosessin käynnistämiseen. Tukikeskus on Suomen ensimmäinen ja toimii mallina tulevana vuosina muualle Suomeen perustettaville tukikeskuksille. (HUS 2017.)

Väkivaltaa kokeneille on tarjolla myös muuta apua. Kirkon palveluihin kuuluu perheasiain perheneuvojat, joille voi varata ajan ja pohtia yhdessä parisuhteen askarruttavia asioita. Palvelu on maksuton ja asiakkaaksi pääsee, vaikkei henkilö olisi evankelisluterilaisen kirkon jäsen. Kunnan palveluihin kuuluvat perheneuvolat, joista saa apua myös hankalissa perhetilanteissa sekä perhettä kohdanneissa kriiseissä. Perheneuvolan palvelut ovat maksuttomia ja niihin pääsee ilman lähetettä. Lähisuhdeväkivalta on myös lapsiperheissä aina lastensuojeluasiana ja usein lähisuhdeväkivaltatyön piiriin tullaankin kriisityön tai muiden yhteistyötahojen kautta. Kuntien yhteistyötahoihin kuuluvat esimerkiksi sosiaalityö, terveydenhuolto, poliisi ja mielenterveyspalvelut. Sosiaalityön kautta saa sosiaalihuollon ammattilaisten tekemää ohjausta, neuvontaa, sosiaalisten ongelmien selvittämistä ja tukitoimien järjestämistä. Sosiaalityö on asiakkaalle maksutonta. Mielenterveystoimistoista lähisuhdeväkivallan kokija voi hakea apua kokiessaan masennusta. Ottamalla yhteyttä omaan terveyskeskukseen tai mielenterveystoimistoon voidaan arvioida hoidon tarve ja kiireellisyys sekä ohjata potilas hoitoon. Nettiturvakodista löytyy monenlaista tietoa ilmiöstä sekä siitä, millaista apua voi hakea. Siellä pääsee myös keskustelemaan keskustelupalstalla ja saa vertaistukea. Kriisikeskuksia on ympäri Suo-

mea isoimmissa kaupungeissa. Mielenterveysseurojen ylläpitämät palvelut ovat maksuttomia ja palvelua saa henkilökohtaisesti sekä puhelimitse. Kriisikeskukset auttavat, kun on kohdannut järkyttävän tapahtuman tai haastavan elämäntilanteen ja omat keinot eivät riitä. Akuuteissa lähisuhdeväkivaltilanteissa kriisiapua on mahdollisuus saada välittömästi. Myös Suomen mielenterveysseuran päivystävästä kriisipuhelimesta saa keskusteluapua nimettömänä. Keinoja tilanteessa auttamiseksi voi pohtia koulutetun päivystäjän kanssa. Oikeusaputoimistosta voi saada oikeudellisen asian hoitamista varten avustajan. Oikeusapua kattaa kaikki oikeudelliset asiat. Avun saaminen on sidottu hakijan varallisuuteen ja tuloihin, mutta rikos oikeudenkäynneissä turvataan vastaajalle tietyissä tilanteissa puolustaja taloudellisesta asemasta riippumatta. Lähisuhdeväkivallan kokija voi hakea apua terveysaseman lääkärin, terveydenhoitajan tai sairaanhoitajan vastaanotolta. Väkivallasta aiheutuneet vammat kirjataan sekä siellä neuvotellaan potilaan kanssa yhdessä jatkotoimista. Kouluterveydenhuollolla on myös iso rooli lähisuhdeväkivallan tunnistamisessa ja varhaisessa puuttumisessa. Kouluterveydenhuollossa havaitut pahoinpitelyn merkit kirjataan ylös ja tarpeen vaatiessa kokija ohjataan lääkärin tutkimuksiin. Rikosuhripäivystyksen tehtävä on parantaa rikoksen uhrin, rikosasian todistajan ja läheisen asemaa. Palveluun voi soittaa tai jättää yhteydenottopyynnön. Neuvoja antaa tehtävään koulutettu henkilö. Mannerheimin Lastensuojeluliitto tarjoaa monenlaista tukea. Heillä on myös lapsille ja nuorille oma maksuton auttava puhelin sekä chattipalvelu. Apua tarjoaa koulutettu vapaaehtoinen aikuinen ja palvelut ovat luottamuksellisia sekä maksuttomia. (Hautamäki 2013, 133-140.)

Monika-Naisten liitto tukee väkivaltaa kohdanneita maahanmuuttajanaisia. Järjestö kehittää ja tarjoaa erityispalveluja väkivaltaa kokeneille maahanmuuttajataustaisille naisille ja -lapsille sekä toimii asiantuntijana ilmiöön liittyvissä kysymyksissä. Palvelua saa puhelimitse ja chatin välityksellä. Naisten linja on tarkoitettu kaikenikäisille väkivaltaa kokeneille tai väkivallasta huolestuneille naisille. Naisten linjalta saa neuvontaa ja tukea väkivallasta huolestuneet naiset ja tytöt. Yhteyttä sinne voi ottaa verkon kautta tai soittamalla. Suomen Punainen Ristillä on viisi nuorten turvataloa etelä-Suomessa, jotka palvelevat ympäri vuorokauden. Apua saa välittömästi, palvelut ovat maksuttomia eikä niihin tarvita lähetettä. Raiskauskeskus Tukinainen tarjoaa uhreille tukea, neuvontaa sekä kriisiapua. Palvelussa on mahdollista saada myös ilmaiseksi tietoa ja neuvontaa lakiin liittyvissä asioissa juristeilta.

3.4 Kokijoiden kokemuksia saadusta avusta

Naisen kertoessa kokemastaan väkivallasta on tärkeää suhtautua siihen vakavasti. Ensimmäisiä askelia kokijan väkivallasta selviytymiseen ovat väkivallasta puhuminen sekä kuulluksi ja ymmärretyksi tuleminen. Jos kokijan kertoma väkivallan kokemus kyseenalaistetaan tai häntä arvostellaan, niin mahdollisesti hän ei enää toistamiseen uskalla puhua kokemastaan väkivallasta kenellekään. (Naisten Linja 2018.)

Väkivallan kohtaaminen kokijan kannalta on traumaattinen kokemus. Yksi parhaita keinoja hallita väkivaltatapahtuman jälkeisiä negatiivisia psyykkisiä oireita on kokemuksista puhuminen ammattiauttajan tai läheisen kanssa. Tutkimuksen mukaan yli puolet parisuhdeväkivaltaa kokeneista oli ottanut asian puheeksi ystävän kanssa. Huomionarvoista oli, että 35 prosenttia kokijoista ei ole koskaan puhunut asiasta kenenkään kanssa. Tavallisimmin kokijat hakivat apua väkivaltaan poliisilta (12 %), terveyskeskukselta tai lääkäriltä (11 %), lakiasiain- tai oikeusaputoimistosta (6 %), perheneuvolasta (6 %), mielenterveystoimistolta (5 %) ja terapeutilta (5 %). Tutkimuksessa selvitettiin myös, missä määrin ja kenen toimesta väkivalta otettiin puheeksi tilanteissa, joissa lähisuhdeväkivaltaa kokenut nainen oli asioinut esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalvelujen tarjoajien luona. Väkivallasta oli puhuttu erityisen harvoin silloin, kun kyseessä oli lasten palveluja tarjoavat tahot. Näitä ovat äitiys- ja lastenneuvola, päiväkotit ja koulu. Vain 20 prosenttia näillä tahoilla asioineista kokijoista oli puhunut väkivallasta. Monille vanhemmille mahdollinen lastensuojelun tarve saattaa osaltaan selittää puhumattomuutta, koska lastensuojelu voidaan kokea nöyryyttävänä. Myös useiden viranomaisten näkökulmasta väkivalta saattaa olla helppoa jättää käsittelemättä vaikeana aiheena. Tutkimuksessa ilmeni, että palvelujen tarjoajat ovat olleet passiivisia silloin, kun väkivalta on tullut puheeksi, vaikka heillä pitäisi olla hyvä mahdollisuus havaita väkivallan läsnäolo. Etenkin terveyskeskusten henkilökunta, poliisi, perheneuvoloiden henkilökunta ja mielenterveystoimistojen henkilökunta ovat jättäneet väkivallan puheeksi ottamisen kokijan itsensä vastuulle. Tämä kertoo lähisuhdeväkivallan ympärillä vallitsevasta puhumattomuuden kulttuurista sekä siitä, että ilmiö koetaan vahvasti perheen sisäiseksi asiaksi, mihin viranomaisiin ei voi puuttua. Kun tutkimuksessa tarkasteltiin kokijoiden kokemuksia viimeisen yksittäisen väkivallan teon osalta, saadusta hoidosta ja siinä ilmenneistä mahdollisista puutteista asiallisuus tai hoidon laatu saivat kritiikkiä. Huomionarvoista oli, että suurin kritiikki koski kokijoiden saamaa tietoa tukija-apumahdollisuuksista. Erikseen kysyttäessä, että oliko henkilökunta ohjannut muiden ammattiauttajien (perheneuvola, turvakoti tai sosiaalityöntekijä) puoleen, niin kaksi kolmesta vastasi kieltävästi. Terveystieteiden tutkimukseen tarvitaan selkeästi lisää paremmin suunniteltua jälkihoitoa lähisuhdeväkivallan kokijoille. (Piispa, Heiskanen, Kääriäinen & Siren 2005, 106-116.)

Vaikka väkivallan seurauksena syntyy paljon avun tarvetta, vain osa lähisuhdeväkivallan kokijoista hakee apua. Mahdollisia syitä siihen, ettei kokija hae väkivaltaan apua virallisilta tahoilta voi olla monia. Kokija saattaa ajatella, että apu ei ole hänelle tarpeen tai että siitä ei olisi hänelle hyötyä. Häpeän tunne voi olla myös este eli kokija syyllistää itseään koetusta väkivallasta. Avun tarvitseminen yhdistetään usein väkivallan seurausten vakavuuteen eli vamma ollessa pieni tai henkisen kärsimyksen kokemus on lievä, niin apuakaan ei ajatella tarvitsevan. Toisaalta hoitoon hakeutumisen esteenä voi olla mies, joka kieltää hoidon tai on eristänyt naisen sosiaalisesti. Kokija voi kokea lähisuhdeväkivallan niin yksityisenä asiana, että luulee, ettei ulkopuolinen voi siinä auttaa tai hän yksinkertaisesti haluaa suojella kumppaniaan. (Piispa ym. 2005, 104.)

Lähisuhdeväkivallan kokija selviytyy väkivallasta yksilöllisesti, mutta usein vain pitkäkestoisella tuetulla prosessilla. Väkivallasta selviytymiseen eivät yleensä riitä julkisen sektorin resurssit, sillä mikään taho ei ota yksin kokonaisvastausta kokijan selviytymisen tukemisesta. Kriittisenä ongelmakohtana on kokijan selviytyminen kriisivaiheen jälkeen. Esimerkkinä turvakodista lähtemisen jälkeen väkivallan kokija tarvitsee vahvaa tukea. Nainen saa tukea vanhemmuuteen lasta hoitavilta toimijoilta, mutta avuntarjoajia, joista väkivallan kokija saa henkilökohtaista hoitoa ja apua selviytymiseen, on vähän. Lähisuhdeväkivallan kokijoilla on tavallisesti kokemuksia kohtaamattomuudesta ja epäonnistumisista avun hakemisessa sekä oikeantyyppisen avun saamisessa. Auttavien tahojen tietoja lähisuhdeväkivaltailmiöstä ja sen seurauksista kokijalla tulisi lisätä. Tätä kautta lähisuhdeväkivallan kokijoita osattaisiin kohdata ja auttaa oikealla tavalla. Lähisuhdeväkivallan kokijoiden kertomuksien perusteella näyttää siltä mitä vakavampaa väkivalta on ollut, sitä vaikeampi kokijan on saada apua ja tulla apua hakiessaan kuulluksi. (Hannus ym. 2011, 109-110.)

Ojurin (2004, 157) tutkimuksen aineistossa ilmenee, että selvitäkseen väkivaltaisesta suhteesta naiset olivat usein hakeneet ennen turvakotiin menoa apua terveydenhuollon eri palveluista, kuntien sosiaalitoimelta, päihdehuollosta sekä poliisilta. Yleensäkin se, että kokijat olivat valmiita käsittelemään ongelmaa ja hakemaan apua, tarkoitti halua ja tarvetta rikkoa väkivallan salaisuus sekä selviytymismahdollisuuksien aukenemista.

Lähtökohtana kokijoiden palvelukokemuksia tarkasteltaessa on väkivaltaongelman erityisluonne. Palvelujärjestelmämme tunnistaa esimerkiksi toimeentulotuen saajat, pitkäaikaistyöttömät tai huumeiden käyttäjäksi nimeämensä asiakkaat. Järjestelmän kannalta lähisuhdeväkivallan uhrin ovat hankalassa asemassa. Työskentelylle heidän kanssaan ei ole vakiintuneita yhteistyökäytäntöjä tai selkeitä toimintamalleja. Lähisuhdeväkivaltaa kokeneen auttaminen jakautuu usealle sektorille ja organisaatiolle olematta minkään julkisen sektorin pääasiallinen ydintehtävä. Vastuun voidaan ajatella kuuluvan kaikille, mutta samalla ei kenellekään. Lähisuhdeväkivalta ei ole ongelmia käsiteltäessä yksinkertaisesti keskiössä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. (Nyqvist 2001, 184.) sekä Ojurin (2004, 158) tutkimukset kertovat samaa, sillä 13/20 Ojurin tutkimukseen osallistuneesta lähisuhdeväkivallan kokijasta kertoivat jääneensä vaille tukevaa ja toimivaa vuorovaikutusta auttajiensa kanssa.

Väkivaltaa kohdanneet naiset ovat herkkiä sille, miten heidät kohdataan ja miten heitä kohdellaan apua hakiessaan. Kokijat odottavat empaattista ja sitoutuvaa vuorovaikutusta auttajaltaan. Naisen ulkopuoliseen apuun turvautuessaan kuulluksi ja ymmärretyksi tuleminen ovat keskiössä. Erityisesti eri sosiaali- ja terveydenhuollon sekä poliisin työntekijöiden heikot kokijan kohtaamistaidot tai kohtaamattomuus nousivat aineistosta esille. Eritoten kohtaamattomuus ilmeni eron liittyvissä huoltajuuskiistoissa sekä lasten tapaamisoikeuksia koskevissa

järjestelyissä. Tutkimuksessa naiset kokivat väkivaltaongelmansa vähättelyä tai ohittamista, kuulluksi ja ymmärretyksi tulemisen puutetta sekä syylistämistä heidän hakiessaan apua ongelmaansa. Myös positiivisia kokemuksia tuli esille. Esimerkkinä eräs auttajataho oli ottanut väkivaltaongelman puheeksi, neuvonut kokijan turvakotiin, opastanut rikosilmoituksen kanssa tai kehottanut hakemaan lähestymiskieltoa. Pirstaleinen palvelujärjestelmämme esittäytyi tutkimuksen mukaan haasteeksi kokijan auttamisen kannalta. Tutkimuksen perusteella voi myös todeta, että työntekijän merkityksellisen kohtaamisen mahdollistaminen on ensiarvoisen tärkeää kokijan auttamisen ja selviytymisen kannalta. (Ojuri 2004, 158-167.)

3.5 Lyömätön Linja Keravalla - Perheväkivaltatyön palvelukeskus

Lyömätön Linja Keravalla - projektissa toimiva Perheväkivaltatyön palvelukeskus tarjoaa apua Keski-Uudellamaalla asuville henkilöille. Keskusteluapua on saatavilla suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi sekä muulla omalla äidinkielellä tulkin välityksellä. Lyömätön Linja Keravalla - Perheväkivaltatyön avopalvelumalli perustuu Lyömätön Linja Espoossa ry:n kehittämälle Lyömätön tie - Väkivallan katkaisuoajelmalle sekä Keski-Uudellamaalla 2013 alkaen tehdyille kehittämistyölle. Lyömätön Linja Keravalla - perheväkivaltatyön avopalvelumalli huomioi koko perheen auttamisen sisältäen puhelinauttamistyön, yksilötyön ja vertaistukeen pohjautuvan ryhmäohjelman. Palvelut ovat maksuttomia asiakkaille ja yhteistyökumppaneille.

Perheväkivaltatyön avopalvelun toiminnan tavoitteena on auttaa ja tukea väkivaltaa käyttänyttä henkilöä väkivallan katkaisussa ja sen ennaltaehkäisyssä. Sekä auttaa ja tukea väkivaltaa kokeneita henkilöitä selviytymään väkivallasta ja sen aiheuttamista oireista sekä suojautumaan väkivallalta jatkossa. Avopalvelussa huomioidaan jokainen perheenjäsen ja heidät pyritään saattamaan avun piiriin. Palvelun periaatteisiin kuuluu verkostoituminen ja perheenjäsenten auttaminen eri tahojen yhteistyönä. Väkivallan katkaisuoajelmassa ja kokijoiden tukemisessa toimitaan aina niin, ettei se vaaranna kokijan tai lapsen turvallisuutta. Palvelu on sensitiivinen väkivallan eri muodoille ja erilaisille kokemuksille sukupuolesta riippumatta. Lyömätön Linja Keravalla -Perheväkivaltatyön avopalvelumalli koostuu puhelin- ja sähköpostipalvelusta, kriisivastaanotoista ja yksilövastaanotoista sekä väkivaltaa kokeneiden naisten vertaisryhmästä ja väkivaltaa käyttäneiden miesten vertaisryhmästä. Vertaisryhmiin voi osallistua Lyömättömän Linjan työntekijän suosituksesta yksilötapaamisten jälkeen.

Avopalvelun aikana asiakkaita tuetaan voimavarakeskeisten ja vakauttavien työmenetelmien avulla. Lyömätön tie - Väkivallan katkaisuoajelman kokijan polkuun sisältyy perheenjäsenille tarkoitettu palveluohjausmalli. Tämän kautta ohjelmasta saadaan pääsääntöisesti yhteys myös asiakkaan puolisoon ja sitä kautta koko perheen auttaminen on tehokasta ja toimivaa. Työskentelyssä voidaan käyttää erilaisia työmenetelmiä, mutta keskeistä on dialogi, joka tapahtuu asiakkaan ja työntekijän välillä. Asiakkaan tultua vastaanotolle hänen puolisolleen tehdään edellä mainittu palveluohjaus, jossa kartoitetaan puolison ja lasten tilanne. Perheen-

jäsenille tarjotaan apua palvelusta tai etsitään tarkoituksenmukainen muu apu tarjolla olevasta palvelujärjestelmästä. Palveluohjaus tapahtuu pääasiassa puhelimitse. Palveluohjauksessa puolisolle kerrotaan avopalvelun periaatteista sekä työskentelytavoista. Väkivallan avopalvelumallin palveluvalikko koostuu yhdeksästä eri palvelumuodosta. Keskeisellä sijalla on kaikkien lähisuhde- ja perheväkivallan osapuolien auttaminen, koko perheen huomioiminen, palvelun matala kynnyksensä sekä joustava yhteistyö eri toimijoiden kanssa.

4 Opinnäytetyön toteuttaminen

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli kuvata minkälaisia kokemuksia lähisuhdeväkivallan kokijoilla on Keravan avopalvelumallista. Haastattelussani oli kolme teemaa (liite 2.). Ensimmäisessä teemassa kävimme läpi kokijan kokemat väkivallan muodot ja mitä kautta hän oli ohjautunut Keravalle. Toisessa teemassa käsittelemme kokijan saamia kokemuksia Keravan avopalvelumallista. Kolmantena teemana oli nykytilanne sekä väkivaltatyön kehittämisehdotukset. Jokaisen käsittelemämme teeman jälkeen tein lyhyen yhteenvedon keskustelusta ja kysyin kokijalta, oliko hänellä lisättävää aiheeseen.

Tutkimuskysymykseni olivat:

- Miten ja missä elämäntilanteessa tilanteessa lähisuhdeväkivallan kokija on hakeutunut Keravan avopalvelun piiriin?
- Millaisia kokemuksia lähisuhdeväkivaltaa kokeneella on Keravan avopalvelumallista?
- Miten väkivaltatyötä tulisi kehittää lähisuhdeväkivallan kokijan näkökulmasta?

Osallistuin opinnäytetyön aloitukseen syyskuussa 2017. Opinnäytetyötorilla oli esillä itselleni mielenkiintoinen lähisuhdeväkivaltaan liittyvä opinnäytetyön aihe Keravalla. Otin samana päivänä projektipäällikköön yhteyttä ja sovimme alkutapaamisen seuraavalle viikolle heidän toimistolle. Tapaamiseen osallistuivat kaikki neljä Keravan työntekijää. He kertoivat Keravalla tehtävästä työstä yleisesti ja avasivat mahdollisia opinnäytetyön aiheita. Itse kerroin omasta taustastani, vahvuuksistani ja kiinnostuksenkohteistani. Tämän jälkeen pohdimme yhdessä vaihtoehtoja, jotka tukisivat meidän molempien päämääriä. Keravan työntekijöiden toiveena oli, että tutkin lähisuhdeväkivallan kokijoiden kokemuksia heillä saadusta palvelusta. Espoon mallin pohjalta tehtävälle työlle Keravalla on uutta kokijoiden kanssa työskentelyä, joten heidän työnsä kannalta olisi tärkeää saada tietoa palvelun toimivuudesta lähisuhdeväkivallan kokijan näkökulmasta. Itselleni ehdotus oli mieluinen, sillä koen vahvuudekseni erilaisten ihmisten kanssa vuorovaikutuksessa olemisen ja kohtaamisentaitoni. Ajattelin myös ammattillisen kehittymisen kannalta sensitiivisen aiheen olevan erinomainen tilaisuus lisätä ammatillista kompetenssiani. Opinnäytetyöni tutkimusongelmaksi muodostui kartoittaa lähisuhdeväkivallan kokijoiden kokemuksia Keravan palvelusta. Tämän päätöksen tehtyämin aloin perehtyä tarkemmin lähisuhdeväkivaltaa käsittelevään teorian tietoon, tutustuin yhteistyökumppaniin ja

aloin laatia tutkimussuunnitelmaa. Kahden kuukauden kuluttua opinnäytetyön aloituksesta pidin Tikkurilan Laureassa suunnitelmaseminaarin, jossa esittelin opinnäytetyön toteutus-suunnitelmani.

Suunnitelmaseminaarin jälkeen tarkensin saamani palautteen perusteella haastattelukysymyksiä ja opinnäytetyöni käytännön toteutuksen yksityiskohtia. Lähisuhdeväkivallan kokijoiden kokemuksia Keravan palvelusta oli tarkoitus kartoittaa henkilökohtaisten haastatteluiden avulla. Jotta kokijalle olisi ehtinyt riittävästi muodostua kokemuksia Keravan avopalvelusta, niin hänen tuli olla asiakkaana vähintään kahden kuukauden ajan ennen haastatteluani. Haasteltavien valinnan alkukartoituksen teki Keravan työntekijä, joka kysyi kokijan kiinnostusta osallistua tutkielmaani. Laadin kokijoille suunnatun esittelyn opinnäytetyöstäni ja itsestäni, jonka Keravan työntekijä antoi kokijalle (liite 3). Tämän jälkeen kokija sai tutustua opinnäytetyöni sisältöön ja harkita haluaako hän osallistua haastatteluun. Jos kokija oli kiinnostunut osallistumaan haastatteluun, niin työntekijä välitti minulle hänen yhteystietonsa. Tämän jälkeen otin itse kokijaan yhteyttä soittamalla ja sovimme haastatteluajan Keravan toimistolle.

Yhdessä ohjaavan opettajani kanssa olimme arvioineet, että haastatteluihin olisi hyvä saada osallistumaan viisi asiakasta tutkimuksen luotettavuuden kannalta. Kaikki haastattelut toteutettiin yksilöllisinä teemahaastatteluina, jotta yksityisyydelle ja avoimelle keskustelulle oli mahdollisuus. Kokijoiden toiveesta kaikki haastattelut pidettiin heille tutussa ja turvallisessa ympäristössä Keravan Lyömättömän Linjan toimistolla. Valmistauduin haasteltavien kohtaamiseen hyvin ja tiedostin ensikohtaamisen merkityksen luottamuksen rakentumisen sekä avoimen haastatteluluilmapiirin luomisen kannalta. Käytännössä rauhoitin päiväni pari tuntia ennen jokaista haastattelua rentoutumalla sekä tekemällä mielikuvaharjoituksia. Haastattelupaikalle menin ajoissa, testasin tekniset laitteet, keitin kahvit valmiiksi ja valmistelin haastattelutilan. Haastateltavan saapuessa paikalle uskon rentouden, avoimuuden ja aidon kiinnostukseni näkyneen ulospäin sekä vaikuttaneen positiivisesti haastattelutilanteeseen.

Tutkimushaastattelujen tavoitteena oli tuoda näkyväksi asiakkaiden omia luotettavia ja yksilöllisiä kokemuksia Keravalla saadusta palvelusta. Kerroin tutkimukseen osallistumisen olevan vapaaehtoista sekä haastattelun keskeytyksen mahdollista kokijan niin tuntiessaan. Haastattelut aloitin kertomalla opinäytetyöstäni ja minkälaisia teemoja haastattelussa on tarkoitus käydä läpi. Kaikki haastattelut nauhoitin kahdella eri laitteella varmistaakseni niiden tallentumisen ja kerroin tästä kokijoille. Muistutin haastattelun alussa, että yksittäisen kokijan tunnistaminen ei ole mahdollista ja hänen anonymiteetti säilyy läpi tutkimusprosessin. Kerroin myös, että haastatteluaineisto tuhotaan opinnäytetyöni valmistumisen jälkeen. Allekirjoitimme myös tutkimussuostumuksen kahtena kappaleena, jossa haastateltava antaa luvan haastattelumateriaalin käyttämiseen tutkielmassani (liite 4). Tutkimussuostumuksessa oli yhteys-

tietoni, jos kokijalle ilmenisi jälkikäteen kysyttävää. Avaan myöhemmin raportissani haastatteluiden kulkua ja tuloksista tehtyjä johtopäätöksiä.

4.1 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyöni oli laadullinen tutkielma, jossa olin kiinnostunut asiakkaiden kokemuksista. Teemahaastattelun valitsin tutkimusmenetelmäksi, koska siinä voi olla suorassa vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Haastateltavalla on myös mahdollisuus tuoda esille itseään koskevia asioita vapaasti sekä ihminen on tällöin tutkimuksessa merkityksiä luova ja aktiivinen osapuoli. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 34-36.)

Haastattelut olivat puolistrukturoituja teemahaastatteluja. Tällä tavoin pystyin pitämään valmista kysymyspohjaa tukena ja kokija sai tuoda esille omia näkökulmiaan, joita etukäteen en ollut suunnitellut. Puolistrukturoidussa haastattelussa eli teemahaastattelussa kysymykset ovat kaikille samat, mutta vastauksia ei ole sidottu vastausvaihtoehtoihin, vaan haastateltavat vastaavat omin sanoin. Puolistrukturoiduille menetelmille on ominaista, että joku haastattelun näkökulma on lyöty lukkoon, mutta ei kaikkia. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 47.)

Teemahaastattelut käytiin myös motivoivan keskustelun hengessä. Ratkaisukeskeisesti ajattelun menetelmässä on tarkoitus kannustaa asiakasta jatkamaan toimintaa, joka on rakentavaa ja tuottaa hänelle hyötyä. Motivoiva haastattelu on asiakaskeskeinen menetelmä, jonka avulla vahvistetaan asiakkaan muutokseen sitoutumista ja lisätään hänen sisäistä muutoshaluaan. Haastattelun henkenä on asiakkaan itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen ja yhteistyö. Menetelmän periaatteena on myötätunnon ilmaiseminen sekä väittelyn ja painostuksen välttäminen. Lähestymistavassa haastattelijä kuuntelee aktiivisesti, reflektoi, kysyy miten asiakas näkee asian ja antaa hänelle miettimisaikaa. (Oksanen 2014, 71-72.)

Laadullisen tutkimuksen tarkoitus on pyrkiä selvittämään haastateltavan ajatuksia, kokemuksia, tunteita ja käsityksiä erilaisista asioista. Tärkeintä on saada selvitettyä kokemukset sellaisina kuin juuri he ovat ne kokeneet. Tämän takia on oleellista luoda hyvä suhde haastateltaviin ensikohtaamisella, sekä muistaa asiakkaan ja hänen tuottamansa näkökulman olevan tutkimuksen ytimessä. (Pusa & Juuti 2011, 47-52.)

Hyvällä kohtaamisella herätetään luottamusta, edistetään käsiteltävän asian sujumista, annetaan mahdollisuus auttaa, tuetaan ja lisätään molemminpuolista arvostusta. Mitä vähemmän on aikaa, sitä enemmän kannattaa panostaa kohtaamisen ensimmäisiin minuutteihin. (Oksanen 2014, 95.) Hyvän kohtaamisen edellytyksiä ovat työntekijänä rauhallisuus, levollisuus, avoimet kysymykset ja vastausten aktiivinen kuuntelu. Ammatillinen myötätunto eli empatia tarkoittaa, että työntekijä kykenee tietoisesti käynnistämään itsessään myötätunnon, kun hän sitä työssään tarvitsee. Käytännössä tämä tarkoittaa, että työntekijä opettelee menemään

asiakkaan puolelle ja näkemään asioita hänen kannaltaan. Empatian taidon vaikuttavuus perustuu siihen, että työntekijä kykenee antamaan asiakkaalle kokemuksen, että on aidosti kiinnostunut asiakkaan asioista. (Oksanen 2014, 121.)

Erityisen sensitiivisten aiheiden tutkiminen edellyttää normaalia tarkempaa suunnittelua ja valmistautumista. Tämä tarkoittaa haastateltavien rekrytointia ja kohtaamista haastattelutilanteissa. Lisäksi tutkijan täytyy olla valmistautunut kohtaamaan haastateltavat ja haastattelutilanteet. Haavoittuvuuden huomioiminen haastattelussa on tärkeä osa tutkijan ammattitaitoa. Kohtaaminen, kuunteleminen ja turvallisen puheympäristön luominen ovat keskiössä. Empaattisuutta ja kokemusten jakamista ei tule liioitella, vaikka haastattelee haavoittuvia ihmisiä. Kaikissa haastatteluissa tarvitaan ennenkaikkea herkkää korvaa, kohtaamisen taitoa ja kykyä tehdä nopeita ratkaisuja. (Hyvärinen, Nikander & Ruusuvuori 2017, 287-294.)

4.2 Motivoiva keskustelu

Motivoivassa keskustelussa työntekijän empaattinen, aito ja asiakasta kunnioittava suhtautuminen luovat luottamuksen ja turvallisuuden tunnetta. Tämä avaa asiakkaalle mahdollisuuden pohtia avoimesti omaa elämäänsä. Menetelmä voi vaikuttaa yksinkertaiselta, mutta toteuttaminen on usein käytännössä haasteellista. Motivoivan haastattelun hengen ja periaatteiden käyttäminen edellyttää tietynlaisia vuorovaikutuksen perustaitoja. Näihin kuuluvat vahvistaminen, avoimet kysymykset, heijastava kuuntelu ja yhteenvedot. (Koski-Jännes, Riittinen & Saarnio 2008, 43 & 50.)

4.2.1 Vahvistaminen

Vahvistamisella tarkoitetaan, että haastattelija pyrkii tunnistamaan ja nimeämään haastateltavan vahvuuksia. Vahvistamalla voidaan tukea asiakkaan itsetuntoa, asiantuntemusta ja sillä osoitetaan ymmärtämystä hänen reaktioitaan kohtaan ja tunnustetaan hänen tunteiden oikeutus. Aidon kiinnostuksen osoittaminen on yksi tapa vahvistaa haastateltavan itseluottamusta. Ilmeet ja eleet ovat tässä yhteydessä tärkeitä, samoin pienet jatkamaan kannustavat äännähdykset. Perusohjeena vahvistamisessa on, että ei pidä esittää kohteliasuuksia ellei ole vilpittön. (Koski-Jännes ym. 2008, 50.)

4.2.2 Avoimet kysymykset

Avoimiin kysymyksiin haastateltava ei voi vastata kyllä tai ei tai esittämällä jonkin faktatiedon. Avoimilla kysymyksillä on tarkoitus kutsua haastateltava kertomaan syvällisemmin omasta tilanteestaan, tunteistaan ja ajatuksistaan. Näillä tarkoitetaan myös kysymyksiä, joihin haastateltava ei tiedä ennalta vastausta. Avoimet kysymykset alkavat yleisesti kysyvillä sanoilla esimerkiksi, mitä, mikä, miten tai millainen. Ohjeena on, että aihepiiristä riippumatta, keskusteltaessa kannattaa esittää ainakin pari lisäkysymystä aiheeseen liittyen. Teeman syväl-

lisempi käsittely jää kesken, jos liian pian siirrytään uuteen kysymykseen. (Koski-Jännes ym. 2008, 51.)

4.2.3 Heijastava kuuntelu

Heijastava kuuntelu tarkoittaa, että haastattelija yrittää kuulemansa ja havaitsemansa perusteella arvata, mitä haastateltava tarkoittaa. Tämä edellyttää arvauksen tai huomion ääneen ilmaisemista. Tällä haastattelija tarkastaa, onko hän ymmärtänyt asiakasta oikein. Tällöin haastattelija toimii niin sanotusti haastateltavan ajatusten ja sisäisten tunteiden peilinä. Heijastavan kuuntelun on tarkoitus auttaa asiakasta tunnistamaan omia ajatuksiaan, tunteitaan ja toimintatapojaan. Tutkimusten mukaan taitavat haastattelijat käyttävät kutakin kysymystä kohden muutaman heijastavan kommentin. Ihmisten elämänongelmiin liittyy usein monenlaisia tunteita, jotka vaikuttavat vahvasti heidän käyttäytymiseen. Tämän takia sanallisten ja sanattomasti ilmaistujen tunteiden heijastaminen on usein hyödyllistä. Heijastavassa kuuntelussa voi käyttää yksinkertaisia tai monimuotoisia reflektioita ja taidon käyttäminen vaatii haastattelijalta tarkkaa keskittymistä ja valikointia. (Koski-Jännes ym. 2008, 52.)

4.2.4 Yhteenvedot

Haastattelun aikana on tärkeä koota yhteen asioita, joita haastateltava on siihen mennessä kyseistä teemasta kertonut. Yhteenvedoilla on tarkoitus osoittaa haastateltavalle, että häntä kuunnellaan ja näiden avulla hänen on mahdollista korjata mahdolliset väärinkäsitykset. Tulokintojen esittämistä haastattelijan tulee välttää, sillä tällä tavoin haastattelija asettuu asian tuntijaposition. (Koski-Jännes ym. 2008, 52-53.)

4.3 Haastattelut ja aineiston analysointi

Ensimmäisen haastatteluni oli Keravalla maanantaina 27.11.2017 ja viimeinen haastattelu torstaina 11.1.2018. Yhteensä haastateltavana oli kuusi lähisuhdeväkivallan kokijaa. Kaikki haastatteluihin osallistuneet kokijat olivat naisia. Jokaisen haastattelun jälkeen tein perustlitteroin nauhoitetusta aineistosta. Litteroin puheen sanatarkasti sekä esiintyneet merkitykselliset kokijan tunteiden ilmaisut. Tähän litteroinnin tasoon päädyin ajallisia resurssijani pohdituani. Litteroitua aineistoa kertyi kirjaisinkoolla 12 ja rivivälillä yksi yhteensä yli 30 tekstisivua. Kirjasin myös heti jokaisen haastattelun jälkeen itselleni tärkeimpiä esille nouseita ajatuksia ylös. Viimeisen haastattelun jälkeen aloitin koko tutkimusaineiston analysoinnin. Kuuntelin nauhoituksia ja luin litteroitua tutkimusaineistoa useaan kertaan muodostaakseni itselleni kokonaiskäsityksen. Etsin tutkimusongelmaan vastauksia luokittelemalla aineistosta löytämiäni yhtäläisyyksiä teemoittain excel-taulukkoon. Toivon aineiston analyysin ja tulkintojeni aineistosta vastaavan mahdollisimman tarkasti kokijoiden uniikkeja kokemuksia ja välittävän ne vääristävämmän. Kuuden kokijan kokemukset ovat laaja otanta Lyömättömän Lin-

jan lähisuhdeväkivallan kokija-asiakkaista. Katsonkin tutkimustulosten antavan laajan ja luotettavan kuvan kokijoiden kokemuksista Keravalla.

Laadullinen analyysi alkaa usein jo haastattelutilanteessa. Kun tutkija tekee itse haastattelut, hän voi haastattellessaan tehdä havaintoja ilmiöistä niiden toistuvuuden, jakautumisen ja erityistapausten perusteella. Aineisto analysoidaan ”lähellä” aineistoa ja sen kontekstiä. Laadullisessa tutkimuksessa aineisto säilyy sanallisessa muodossa. Aineiston tulkinnessa olennaista on, että tutkimuksen lukija voi löytää tekstistä ne asiat, jotka tutkijakin löysi, riippumatta onko lukija näkökulmasta samaa mieltä vai ei. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 136-142.)

5 Tutkimuksen tulokset ja analysointi

5.1 Koetut väkivallan muodot ja avun hakeminen

- Mitä väkivallanmuotoja olet kokenut?

”Henkistä, fyysistä, sit ehkä jossain määrin seksuaalista väkivaltaa eli painostamista siihen, taloudellista väkivaltaa eli joskus kun menin kauppaan niin ei ollutkaan rahaa tilillä ku se oli maksanu kaikki laskut mun tililtä. Potkimista ja joskus yritti lyödä ja kuristaa. Yhden kerran jouduin soittamaan poliisit, koska mies potki ja sit uhkasi tappaa mut ja lapset”. (H1)

”Mä oon kokenut melkein kaikkee muuta, paitsi mua ei oo lyöty. Tönimistä, uhkailuu sillei sanallisesti ja myös veitsellä. Sit on ollu seksuaalista, kuristettu, tönitty ja revitty vaatteista”. (H3)

”Taloudellista, fyysistä, henkistä, sosiaalista ja jossain vaihees seksuaalista. Mä oon jatkuvasti ton pienen pojan kanssa kotona ilman rahaa, että mul on ollu sitä niinku muutaman kerran. Sillein, että tietää et pääsee kauppaan tai jos jotain sattuu”. (H4)

Kaikki kuusi haastateltavaa olivat kokeneet henkistä ja fyysistä väkivaltaa parisuhteissaan. Myös seksuaalisen väkivallan kokemuksia oli yhtä lukuunottamatta kaikilla. Kolmanneksi yleisin oli taloudellinen väkivalta, jota oli kokenut neljä haastateltavaa. Netti-, sosiaalisen- ja uskonnollisen väkivallan kokemuksista kertoi yksi kokija. Tulokset koetuista väkivallanmuodoista ovat samanlaisia, kun muissakin tutkimuksissa on tullut esille. Kolmen yleisimmän koetun väkivallan muodon perusteella voidaan myös päätellä, että kaikki kokijat ovat mahdollisesti eläneet kauan väkivaltaisessa parisuhteessa ja väkivaltakokemukset ovat olleet rajuja. Kokijoiden kokemista väkivallan muodoista tuli selkeästi esille lähisuhdeväkivallan erityispiirre eli väkivallan eri muotojen ilmeneminen yhtä aikaa. Haastattelussa ilmeni myös häirintää, koska väkivallan seurauksena eronnut kokija kertoi entisen miehen käyttävän heidän yhteisiä

lapsia edelleen väkivallan välineenä. Häirintä on väistämättä vaikuttanut myös lasten elämään vuosien varrella.

- Minkälainen elämäntilanteesi oli kun hait apua?

”Poliisit tuli käymään meillä yx kerta, kun mun kaveri oli soittanu ne poliisit. Sit ne niinku suositteli sieltä lastensuojelusta, että soittaa tänne. Varmaan melkein kyl heti soitinkin tänne, kun enmä kato tienny tästä ees ollenkaan.” (H3)

”Tyttö meni sit koulukuraattorille puhumaan ja me jouduttiin lastensuojeluun. Silloin se lastensuojelussa suositteli mulle tätä paikkaa ja ne sano et meillä kotona kaikki henkisen väkivallan merkit täyttyy.” (H4)

”Vanhempien naapurilta sain puhelinnumeron, kun hän oli käynyt täällä Lyömättömällä Linjalla. Voimat olivat jo vähissä ja lapsiinkin kohdistui varsinkin vanhempaan henkistä väkivaltaa koko ajan. Ja sitte mulla oli työpaikan juhlat mis mä olin. Sillä aikaa sitte vanhempi lapsi kertoo että et se mies oli niinku pienempää lasta jotenkin ottanu niinku kovastikin kiinni ja päästäny irti niin se oli jotain tuolia vasten lentänyt. Sillä oli selässä mustelmat siitä. Sitten otin tänne suoraan yhteyttä tänne.” (H1)

”Olin hyvin hyvin loppu ja väsynyt ja en tiennyt oikein että että mitä tässä nytten niinku tekis ja muuta. Soitin terveyskeskukseen ja sieltä ohjattiin matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalveluun. Sieltä annettiin ohjeita, että voi ottaa yhteyttä Lyömättömään Linjaan. Sitten mä soitin tänne.” (H5)

”Kerran sanoin vaan ystävälle, että kyl se niinku melkein joka päivä sanoo mulle et se vihaa mua ja niinku haukkuu tyhmäksi. Sitten se ystävä sano, että ettei sen mies ole koskaan sanonut tolleen niinku sille, et ei toi ole normaalia. Niin sitten ehkä siinä rupes iteki miettimään ettei tää ole normaalia.” (H2)

”Mun ystävä pahoinpideltiin ja kaupunki ohjasi hänet tänne palveluun. Sit mä mietin, että mä tuun itse käymään täällä. Mä en tunnistanu siinä vaiheessa, että mä elän henkisen väkivallan suhteessa. Sit mä soitin tänne ja pyysin saanks mä tulla höpötteleämään, kun mul on tosi paha olla.” (H6)

Puolet kokijoista oli ohjautunut Keravan Lyömättömälle Linjalla lastensuojelun kautta. Ystävältä tai vanhempien naapurilta kaksi kokijaa olivat saaneet yhteystiedot. Yksi kokija oli ohjautunut Lyömättömälle Linjalle terveyskeskuksen matalan kynnyksen mielenterveyspalvelun

kautta. Kolmelle kokijalle tämä palvelu oli ainoa paikka, mistä he ovat hakeneet apua lähisuhdeväkivaltaan.

Tullessaan Keravalla kokijat kokivat elämäntilanteensa todella vaikeaksi ja he kuvailivat voimattomuuden sekä epätoivon tunteita. Kaikki kokijat olivat itse soittaneet Keravan Lyömättömälle Linjalle, mutta kukaan ei olisi ilman neuvoa tai ohjausta löytänyt palvelua. Tuloksista voidaan päätellä, että useampi kokija oli kokenut henkistä piinaa tai parisuhdeterroria, koska he olivat hakeneet apua ennen Lyömättömälle Linjalle ohjautumista muiltakin tahoilta, esimerkiksi mielenterveystoimistolta, poliisilta ja terveydenhuollosta. Väkivallan psyykkiset ja sosiaaliset vaikutukset ovat olleet ilmeisiä.

Haastatteluissa tuli selkeästi esille, että puhuminen väkivallasta oli avainasia kokijan avun saamisen kannalta. Oli tärkeää, että joku ulkopuolinen oli sanoittanut heille heidän omaa tilannettaan. Tutkielmassani vahvistuu siis jo aiempi tutkimustieto, että puhuminen ulkopuoliselle mahdollistaa avun saannin.

5.2 Kokemuksia Keravan avopalvelumallista

- Millaisia kokemuksia sinulla on saamastasi palvelusta Keravan Lyömättömällä Linjalla?

”Täältä saatu apu on merkinnyt tosi paljon minulle. En mä tiiä miten mä olisin selvinnyt ilman tätä. Vertaistuki ollut tärkeää, kun toisillakin on niitä samoja kokemuksia ja kuullut miten ne on selviytyneet niistä. Varmaan eniten auttanut kuitenkin ne kahdenkeskiset tapaamiset, ehkä kuitenkin auttanut sit ne enemmän ku se ryhmä.” (H1)

”On ollut tosi kiva, hyviä kokemuksia. Tänne on ollu yllättävän helppo tulla, vaik ollu tuntematon ihminen, jotenkin ollut helppo keskustella täällä. Apu ja tuki on ollu riittävä, koska mä oon saanut paljon päätöksiä tehtyä aika lyhyessäkin ajassa.”. (H2)

”Mul on sillai niinku ainaki hyvä kuva, että helposti pääskin siis ihan parin päivän päästä juttelemaan sillo ku mä olin soittanu. Sit niinku tosi nopeesti saikin sellasta tukea. Suurin apu ollut ehkä kuitenkin, että voinu jollekin puhua ja sit että on ymmärretty ja kuunneltu. Kiva ollu nähä muitakin, mut mä en ite oo sellanen ryhmäkeskustelija.” (H3)

”Hyviä kokemuksia. Silleen että siinä on tullu tää, että silmät rupes aukeamaa. Tääl on annettu nimiä näille asioille. Et sit niinku se oli iso juttu et sai tavallaan olla huono ja heikko. Vertaistuki on ollut mun mielestä hyvä. Ja että minkälainen se kaari siinä tavallaan oli, että suhteessa ja suhteesta pois. Sit kuuli, että muillakin ollu samanlaisia mietteitä, että niistä ei ollu enää sellasta syyllisyyttä.” (H4)

”Sai vapaasti puhua ja ei jäänyt semmonen tyhmä olo et vaikka mä kerroin niitä asioita. Koin, että oli semmonen luotettava ihminen vastassa, joka ei niinku kattonu mitenkään hassusti tai kieroon. Mutta siis se että on niinku samalla vähän niinku potkittu perseelle niin sanotusti. Vähän niinku pönkitetty eteenpäin, että ei jää siihen junnaamaan, että asialle täytyy tehdä jotain.” (H5)

”Tää on ollut ihan niinku korvaamaton apu omaan elämään tää paikka. Yksilötyöskentelyn jälkeen mä siirryin siihen ryhmäterapiaan ja koin että ne molemmat oli just tässä järjestyksessä mun tilanteessa ihan paras tuki. Ryhmätyöskentelyssä oli hyvää kun ryhmä oli aktiivinen puhumaan ja käymään avoimesti asioita läpi ja siellä oli erityyppisiä ihmisiä.” (H6)

Kaikille kokijoille Keravalta saatu apu ja tuki oli merkinnyt paljon. Yksilötapaamisien keskustelutuen he ovat nähneet merkittävimpänä tukimuotona. Keskusteluissa on koettu erittäin tärkeänä, ettei kokijaa ole syyllistetty, tuomittu tai arvosteltu. Tapaamisilla on ollut helppo puhua, koska vastassa on ollut helposti lähestyttävä ja luotettava työntekijä. Työntekijä on ymmärtänyt ja kuunnellut sekä herätellyt kokijaa tosiasioihin. Kun lähisuhdeväkivallan kokija turvautuu ulkopuoliseen apuun, hän nimenomaan odottaa auttajaltaan kuulluksi ja ymmärretyksi tulemistä. Kokemuksissa tuli näkyväksi, että lähisuhdeväkivallan kokijat tarvitsevat selkeästi yksilöllistä ja pitkäkestoista tukea, johon julkisen puolen palvelut eivät ole pystyneet vastaamaan.

Positiivisena asiana ilmeni myös, että kaikki olivat saaneet ajan ensimmäiselle tapaamiselle nopeasti. Ryhmätyöskentelyn suurin osa kokijoista näki hyvänä jatkumona yksilötyöskentelylle: kokijoille on ollut voimauttavaa kuulla avoimesti toisten samanlaisista kokemuksista, ajatuksista ja miten he ovat näistä selviytyneet. Toisten kokemat samanlaiset ajatukset vähensivät syyllisyyden kokemusta ja antoivat toivoa omille tulevaisuuden suunnitelmille. Negatiivisena asiana puolet kokijoista kertoivat, että käyntejä on rajoitettu määrä eli määrällisesti apu ei ole heidän mielestään riittävää. Lähisuhdeväkivalta ilmiön yleinen ongelma on edelleen, että kokijan kokonaisvaltainen auttaminen jakaantuu usealle eri sektorille olematta kenenkään pääasiallinen ydintehtävä.

- Miten apu on näkynyt arjessasi?

”Ensinnäkin se kun pääsin juttelemaan ja sit kun se sano ettei se oo normaalia se niinku tilanne. Ettei tollai kuulu olla parisuhteessa ja perheessä. Sit sain tosi nopeesti asiat yhtäkkiä järkkäntymään niinku eropäätöksen ja asunnon.” (H1)

”On tullu voimavaroja tehdä päätöksiä. Oon hakenut omaa asuntoa. Nyt mä oon vihdoin sen verran saanu voimavaroja, että mä oikeesti oon tehny sen ratkaisun että mä lähden. Mun mielialat menee miten menee niin sen verran, että oon saanu lääkäriajan hoidettua ja lääkitysasiat. Koen, että oon saanu voimavaroja niinku lisää.” (H2)

”Että mä oon päässy kotoa muualle vähä, ku mä oon aikalailla jumittunu sinne. Sen että silmät aukeaa ja, että mun kans on joku. Että on joku paikka missä mä saan puhua ja olla avuton ja heikko ihan kaikessa rauhassa, ilman että kukaan läppäsee tai potkasee selkään, kun kääntyy toiseen suuntaan.” (H4)

”Nytten pystyy sitten keskittyä näihin niinku oikeesti vähän tärkeämpiin asioihin. Kotiasiat jaksaa niinku paremmin hoitaa. Ja lasta auttaa läksyissä ja olemaan enemmän läsnä, sanotaan niin. Ehkä oppinu vähän itestääkin, että minkä takia sitten ajautuu tollaseen suhteeseen. Ja sillai niinku tuntuu, että on taas elämänarvot paremmin käsissä.” (H5)

”Henkinen tuki siitä, että mulla on aina täällä paikka, että voin soittaa ja tarvittaessa mä saan täältä sen avun siihen hetkeen. Se on ittelle voimavara, että mä tiedän mistä mä saan tukea siihen hetkeen.” (H6)

Kaikki kokijat kertoivat tuen avulla saaneensa lisää voimavaroja, päätöksentekokyvyn parantuneen ja ajattelun selkiintyneen. Myös heidän kokema hyvinvointinsa elämästä oli lisääntynyt. Kaikki olivat saaneet tehtyä omaan arkeen vaikuttavia positiivisia päätöksiä nopeassakin aikataulussa käyntien alettua. Yksi kokija kertoi tärkeäksi, että tarvittaessa hän voi ottaa yhteyttä Lyömättömälle Linjalle ja työskentely voi jatkua aktiivivaiheen jälkeen. Saadun avun vaikutus kokijan arkeen oli merkittävä. Heidän päätöksentekokykynsä oli oleellisesti parantunut. He myös kertoivat saaneensa oman elämänhallintansa takaisin sekä alkaneen pystyä tekemään asioita, joista nauttivat. Itsetuntemuksen lisääntymisen ja avun saannin kautta heistä tuli arjessa lähisuhdeväkivallan kokijan sijaan lähisuhdeväkivallasta selviytyjiä.

5.3 Keravalla tehtävän väkivaltatyön kehittäminen

- Miten mielestäsi Keravalla tehtävää työtä voisi kehittää?

”No, ehkä lasten kanssa jotenkin vielä niinku enemmän. Ehkä just jostain seksuaalisen väkivallan jutuista on helpompi puhua naiselle kuin miehelle. Ehkä aikaa lisää.” (H1)

”Ei ainakaan ollut niinkun itellä hajuakaan tällasesta palvelusta, vaikka koko ikänsä asunut Keravalla. Niin ei oo osannut edes etsii mitään tämmösiä palveluja et jotenki

ois sille vähän näkyvämpää ja ois helpompi niinku päästä tai miten mä sanoisin helpompi niinku löytää tämmöset paikat.” (H2)

”Se ois kiva, että ois niitä ilta-aikoja. Monet on kuitenkin töissä, niin ei päiväl pääse. Se on periaatteessa huonoa kun käyntejä on rajoitettu täällä, että ei saa käydä niin paljo ku haluaa.” (H3)

”Voisi tietysti olla hyvä semmonen jonkun sortin tietopaketti, että mistä kaikkialta voisi kysyä apua, jos halua lähteä omaan asuntoon. Niin siis tota määrällisesti apu ja tuki ei oo riittävää.” (H4)

”Mullakin jäi tavaroita sitten taas sinne hänen luokseen. Niitä mä en oo vieläkään saanut haettua, et jos olis niinku semmosia palveluita, että joku lähtisi muuttoapuun vaikka.” (H5)

Väkivaltatyön kehittämisessä oleellisimpina kokijat kertoivat, että tiedotusta Lyömättömän Linjan Keravan toiminnasta sekä tapaamiskertoja tulisi lisätä. Kaksi kokijaa halusivat, että lapset otettaisiin enemmän huomioon toiminnassa ja työskentelyn alussa. Tuli ilmi toive, että tarvittaessa auttajan olisi hyvä olla samaa sukupuolta kokijan kanssa. Esille tuli myös jaettavan tietopaketin tarpeellisuus, josta löytyisi kootusti avuntarjoajat yhteystietoineen. Käytännön muuttoapu ja mahdollisuus ilta-aikoihin olivat myös toiveissa. Istanbulin sopimuksen pohjalta tehdyssä toimeenpanosuunnitelmassa vuosille 2018-2021 lähisuuhdeväkivallan kokijoiden tukipalveluja on tarkoitus lisätä sekä panostaa valistukseen ja koulutukseen. Sopimuksessa on myös painotettu ennaltaehkäisevien toimenpiteiden merkitystä. Näiden toimenpiteiden oikein jalkautuessa käytäntöön vaikutuksen pitäisi olla positiivinen Keravan toiminnankin kannalta, eritoten kokijan näkökulmasta.

- Mikä voisi pienentää kynnystä lähisuuhdeväkivaltaa kokevia hakemaan apua?

”Ehkä siitä pitäs tehdä ihmiset tietoisemmaksi, että tällasii palveluja on olemassa ja minkälaisiin ongelmiin voi hakea apua. Väkivallan eri muodoista pitäs puhua enemmän muustakin ku lyömisestä. Nimikin jo viittaa siihen lyömiseen tässä, että Lyömätön Linja ja niin siitäkin tulee jo sellanen kuva, että pitää olla hakattuna jossain, että voi soittaa.” (H1)

”Perheväkivallan pitäis olla jotenki näkyvillä. Pitäis vaan niinku enemmän tiedottaa. Ne auttavat puhelimet ja tahot näkyy siellä netin uumenissa, jos osaat hakea. Jotenkin mä koen kuitenkin niin että jos väkivaltaa nostettaisiin enemmän esille niin se saattais myöskin auttaa. Et se meidän perheneuvolatäti. Mä oon sille puhunu näistä.

Jotain se vähän kyllä tietää, mutta sekin sitten, siitäkin huomaa et se vähän niinkun varoo sitä mun miestä.” (H4)

”Mä veikkaan että ihan näkyvyys tästä toiminnasta, että sitä tuotas enemmän niinku johonkin tai että siitä ois enemmän tiedossa juttuu. Ainakin se, että väkivalta ois julkista, että lehdissä ois juttuja useammin tai telkkarissa tai jossain kerrottais vähän. Ajattelin, että ehkä se vois olla tällasessa reality-sarjassa. Jos sellasessa joku ois käynyt tällasessa, niin ehkä siitä vois samaistua.” (H5)

”Neuvolassahan onkin esitteitä varmaan väkivallasta, mut siellä ei tulla koskaan eteen tää.” (H1)

”Mut siellä ei siis väkivallasta koskaan kysyty?” (haastattelija)

”Joo kysyttiin varmaan mutta sekin oli vaan että onko väkivaltaa tai jotenkin näin. Nii eihän siihen nyt niinku tajunnu vastata että on.” (H1)

”Aivan, kun ei tunnistanu väkivaltaa?” (haastattelija)

”Jos olisi silloin tunnistanut, niin olisin vastannut, että on joo, päivittäin.” (H1)

”Eli pienestä asiasta oli kiinni.” (haastattelija)

”Aivan, en oo aatellukaan itseasiassa aikaisemmin näin. Eikä niihin kaavakkeisiin, ehkä kehtaakaan sanoo kaikkee. Joku jos kysyy suoraan jotain, niin vaikeempi olla vastaamatta.” (H1)

”Jos joku olisi kysynyt sinulta neuvolassa suoraan, niin koetko, että se olisi auttanut kertomaan aiemmin väkivallasta?” (haastattelija)

”Niin, varmaan olisi auttanut ja sit jotenkin muilla sanoilla kuin pelkästään, että onko ollut väkivaltaa. Että pitäs vaan avata niitä eri muotoja.” (H1)

Kaikki kokijat olivat yhtä mieltä siitä, että tietämättömyys lähisuhdeväkivallan eri muodoista ja avuntarjoajien löytäminen ovat suurin este apuun hakeutumiselle. Asian pitäisi olla enemmän näkyvillä julkisuudessa, yleisissä keskusteluissa ja mediassa. Väkivallan nostaminen keskusteluun ja auttajien yhteystietojen helpompi löytäminen madaltaisivat kynnystä hakeutua avun piiriin. Ilmiön puheeksiottamisen tärkeys avun saamisen kannalta eri paikoissa ja tilanteissa nousivat selkeästi esille. Viime vuosina on kehitetty uusia palveluja, mutta selkeästi nämä palvelut eivät ole tavoittaneet vielä lähisuhdeväkivallan kokijoita. Tiedottamista auttavista tahoista pitäisi edelleen lisätä ja sen pitäisi olla vielä helpommin saatavilla. Terveystieteiden ammattilaisille tiedon lisääminen ilmiöstä kouluttamalla auttaisi varmasti lähisuhdeväkivallan kokijoita useissa tapauksissa saamaan apua varhaisemmassa vaiheessa.

6 Johtopäätökset ja pohdinta

Opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa minkälaisia kokemuksia lähisuhdeväkivallan kokijoilla on Keravan avopalvelumallista. Tutkielma toteutettiin haastattelemalla Keravan Lyömättö-

män Linjan lähisuhdeväkivallan kokijoita. Tutkimushaastattelussa kysyttiin kokijoiden kokemuksia väkivallanmuotoja sekä heidän elämäntilannetta apua hakiessaan. Tämän jälkeen siirryttiin kokijoiden kokemuksiin Keravalta saadusta palvelusta ja miten saatu apu oli vaikuttanut heidän arkeensa. Lopuksi kysyttiin kokijoiden mielipidettä Keravalla tehtävän toiminnan kehittämiseksi sekä minkälainen palvelu auttaisi lähisuhdeväkivallan kokijoita hakemaan aiemmin apua.

Kaikki ihmiset voivat tuntea ja näyttää erilaisia tunteita, sisältäen suuttumuksen ja vihan. Tunteet ovat sallittuja ja luonnollisia, mutta väkivaltainen käytös ei ole koskaan hyväksyttävää, sillä se on rikos. Ihmisellä on valinnan mahdollisuus, miten toimia vai toimiiko ollenkaan raivostuessaan. Asioista voi olla eri mieltä ja normaalia on suuttuakin, myös korottaa ääntänsä. Normaalista riidasta tai suuttumuksesta väkivallan erottaa, että joku pelkää tai vahingoittuu tai jotain särkyy. Särkyminen voi olla henkistä sekä fyysistä. Normaaliin ei kuulu pelon aiheuttaminen raivoamalla, tavaroiden hajoittaminen tai satuttaminen. Eikä myöskään tahallinen toisen persoonan, ulkonäön, sanomisten tai tekemisten kielteinen ja henkisesti satuttava, toistuva arvostelu tai mitätöinti. Toisen ihmisen koskemattomuutta ei saa ikinä rikkoa vastoin toisen tahtoa, esimerkiksi koskettamalla väkisin, rajoittamalla liikkumista tai satuttamalla fyysisesti. (Lyömätän Linja 2018.)

Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että kaikki kokijat olivat kokeneet parisuhteissaan useita eri lähisuhdeväkivallan muotoja sekä jokainen oli lisäksi kokenut fyysistä ja henkistä väkivaltaa. Pidemmässä väkivaltaisissa parisuhteissa seksuaalisen väkivallan kokemus on myös yleinen. (Hannus ym. 2011, 43.) Keravan Lyömättömän Linjan asiakkaaksi on pääosin päädytty sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten kautta. Yleisin sektori, josta kokija on ohjautunut palvelun piiriin oli lastensuojelu. Kaksi kokijaa olivat saaneet yhteystiedot yksityishenkilöiltä. Haastatteluiden perusteella kukaan kokija ei olisi itse löytänyt Keravan Lyömättömän Linjan palvelua. Aiemmat tutkimustulokset ovat samansuuntaisia, sillä yleensä parisuhdeväkivallalta otetaan puheeksi ystävän kanssa. Huomionarvoista on, että yli kolmannes lähisuhdeväkivallan kokijoista ei kerro asiasta kenellekään. Vain viideosa lähisuhdeväkivallan kokijoista, jotka ovat asioineet lasten palveluja tarjoavilla tahoilla, ottaa siellä itse väkivallan puheeksi. Palvelujen tarjoajat eivät ole myöskään aktiivisia, vaikka väkivalta olisi tullut puheeksi tai he havaitsevat sen läsnäolon. (Piispa ym. 2005, 105-116.) Tutkielmassani tuli esille, että kolmasosa haastatteluista kokijoista oli ottanut kokemansa väkivallan itse puheeksi lasten palveluja tarjoavilla tahoilla, mutta heidän asiansa oli silti syystä tai toisesta sivuutettu täysin. Tutkielmani ja aiempien tutkimusten valossa voidaankin todeta, että todella pieni osa lähisuhdeväkivallan kokijoista ohjautuu tälläkin hetkellä avun piiriin.

Tutkimustuloksissani selvisi, että lähisuhdeväkivallan kokijat olivat kokeneet Keravan Lyömättömältä Linjalta saadun palvelun erittäin merkittävänä osana väkivallan tunnistamiseen, siitä

irttipääsemiseen sekä selviytymiseen. Heidän voimavaroihin, päätöksentekokykyyn ja koettuun yleiseen hyvinvointiin arjessa saadulla tuella oli suuri vaikutus. Yksilötapaamisten tuki koettiin tärkeimpänä tukimuotona. Apua tarjonnut työntekijä koettiin helposti lähestyttävänä, joka oli kuunnellut sekä ymmärtänyt kokijaa hyvin. Aiemmissa tutkimuksissa on tullut esille, että lähisuhdeväkivallan kokijat odottavat avuntarjoajalta ennen kaikkea kuulluksi ja ymmärryksi tulemisen kokemista. He ovat herkkiä asialle, miten heitä kohdellaan ja kohdataan auttajan toimesta. (Ojuri 2004, 158-160.) Tutkielmani perusteella voidaan todeta, että työntekijän kohtaamistaidot ovat aina keskiössä kokijan auttamisen ja selviytymisen kannalta. Ryhmätyöskentelyn Keravalla suurin osa kokijoista näki hyvänä jatkumona yksilötyöskentelylle, mutta kaikki eivät kokeneet sitä omaksi tukimuodokseen.

Tutkimusaineistosta tehtyjen tulkintojen perusteella tärkeimpänä kehittämiskohteena Keravalla kokijat näkivät palvelusta tiedottamisen lisäämisen. Saadun tuen keston useampi kokija toivoi myös lisää resursseja. Kokijat toivat myös esille, että lapset huomioitaisiin vielä enemmän sekä työntekijän sukupuoli otettaisiin huomioon tietyissä erityistilanteissa. Yleisesti suurin este lähisuhdeväkivallan kokijan aikaisemmalle apuun hakeutumiselle on tutkimusaineiston perusteella tietämättömyys lähisuhdeväkivallasta, sen eri muodoista sekä tarjolla olevien palvelujen löytäminen. Lähisuhdeväkivallasta toivottiin enemmän tiedotusta ja keskustelua useilla eri foorumeilla. Myös (Hannus ym. 2011, 109-110.) toteavat, että auttavien tahojen tietoja lähisuhdeväkivaltailmiöstä tulee lisätä, että kokijoita osattaisiin kohdata ja auttaa oikealla tavalla.

Tutkimustulokset ovat mielestäni arvokkaita, koska niiden perusteella tulee näkyväksi lähisuhdeväkivallan kokijoiden näkökulmasta, miten vaikeaa on tunnistaa koettu lähisuhdeväkivalta sekä hakea ja löytää siihen apua. Myös (Hannus ym. 2011, 39.) kertovat, että kyetäkseen tunnistamaan kokemansa väkivallan, kokija tarvitsee siihen ulkopuolisen ihmisen. Keravalta saatuun palveluun kaikki kokijat olivat todella tyytyväisiä. Heidät oli työntekijöiden toimesta tulleet kohdatuiksi ja kuulluiksi asiassaan. Työntekijöiltä saadun avun kautta naiset olivat oppineet jälleen arvostamaan itseään, voimaantuneet sekä saaneet arjessa oman elämänhallintansa tasapainoon. Keravan Lyömättömältä Linjalta kokijat olivat saaneet tarvittavaa yksilöllistä tukea ja ohjausta sekä ryhmätapaamisten kautta vertaistukea.

Väkivallalla on kauankantoisia seurauksia, jotka voivat näkyä yli sukupolvien. Tähän peilaten lähisuhdeväkivallan kokijat tarvitsevat myös pitkäaikaisia tukipalveluja. Kokijoilta saatu kehittämisehdotus saadun palvelun määrällisestä lisäämisestä on mielestäni varteenotettava ajatus. Saadun tuen riittävyttä jäin pohtimaan myös seuraavasta näkökulmasta: tutkimushaastatteluissa kaksi kokijaa kertoivat päässeensä lähisuhdeväkivallasta eroon kokonaan ja suhteen entiseen mieheen olevan nyt kunnossa. Myöhemmin tuli kuitenkin esille selviä merkkejä vainoamisesta tai häirinnästä lasten välityksellä, joita kokijat eivät itse tunnistaneet. Väki-

lan johdosta eronneet naiset joutuvat pitämään usein yhteyttä entiseen mieheensä, varsinkin lasten takia. Tällöin väkivaltaa voi esiintyä lasten välityksellä häirintänä tai vainoamisena. (Hannus ym. 2011, 17-20.)

Käytännön kokemuksen kautta olen huomannut, että sosiaali- ja terveydenhuoltoalan eri toimijoiden yhteistyössä olisi kehitettävää. Kunnan ja valtion taloudellisia resursseja käytetään sosiaalialalla paljon myös kolmannen sektorin toimintaan. Lähisuhdeväkivallan kokijoiden tukipalveluja tuottaa pääosin yhdistykset ja järjestöt. Havaintojeni mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon eri sektorit voisivat hyödyntää toisiaan tehokkaammin, jos heillä olisi enemmän konkreettista tietoa toisten tarjoamista palveluista. Julkisessa ja ammatillisessa keskustelussa väkivalta eri muotoineen on ollut näkyvästi esillä viime aikoina. Mielestäni on tärkeää pitää ilmiötä esillä keskusteluissa sekä tutkia ja kartoittaa kaikkien osapuolien näkemyksiä. Samalla pitää katsoa eteenpäin ja pohtia, miten väkivaltatyötä voidaan kehittää vastaamaan paremmin nykyajan vaatimuksia. Dokumentoinnin ja tilastoinnin merkitys ovat olennaisessa osassa, kun taloudellisia resursseja suunnitellaan eritoten ennaltaehkäisevien palvelumuotojen kehittämiseen.

Mielestäni olisi oleellista aina nähdä lähisuhdeväkivallan kokijan ja koko perheen tarvitsema kokonaisvaltainen avuntarve. Tällä tarkoitan sosiaali-, terveysalan ja muiden toimijoiden tiiviimpää ja toimivampaa yhteistyötä. Eri sektorirajat ylittävän toimivan palveluverkoston merkitys voisi olla todella vaikuttavaa väkivaltailmiön vähentämisessä. Tutkielmassani tuli esille lähisuhdeväkivallan tunnistamisen, kohtaamisen ja puheeksiottamisen vaikeudet peruspalveluissa ja varsinkin terveydenhuollossa. Istanbulin sopimuksen velvoittamana Suomessa on lisätty määrärahoja eri sektoreiden koulutukseen lähisuhdeväkivaltailmiön tunnistamisessa.

Mielestäni äitiys- ja perheneuvolat ovat avainasemassa varhaisen puuttumisen ja palveluohjauksen näkökulmasta. Tutkielmassani tulee esille, että perheneuvolassa pitäisi osata kysyä ja ottaa puheeksi avoimemmin lähisuhdeväkivalta, avata sen eri muotoja ja kertoa tarjolla olevista apuntarjoajista. Toivottavasti osa varatuista määrärahoista suunnataan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten lisäkoulutukseen ilmiöstä. Tutkimukseen osallistuneista koki-joista puolet oli ohjautunut Keravalle lastensuojelun kautta. Mieleepäni jäi ajatus, että kuinka moni lapsettoman parin väkivallan kokija ohjautuu koskaan avun piiriin?

Lähisuhdeväkivallan kokijan oikeusturva on kehittynyt viime vuosina, mutta edelleen siinä on paljon parannettavaa ja lakimuutokset vaikuttavat hitaasti kokijan näkökulmasta. Isossa kuvassa suunta on mielestäni kuitenkin oikea, kun resursseja on lisätty naiseen kohdistuvan väkivallan vähentämiseksi esimerkiksi turvakotipaikkoja lisäämällä, ennalta-ehkäiseviä palveluja kehittämällä sekä uusia palvelumuotoja ja koulutusta eri alojen toimijoille lisäämällä. Tutkielmani perusteella nämä tehdyt parannukset eivät konkreettisesti näy vielä lähisuhdeväki-

vallan kokijoille. Heidän palvelujen piiriin ohjautumista edeltää vieläkin liian usein pitkään jatkuneet väkivallan kokemukset. Useinkaan heillä ei ole edes voimavaroja hakea apua tai tietoa mistä apua saa.

Opinnäytetyöprosessiin kuuluu työelämän toiminnan kehittäminen. Tämän opinnäytetyön tutkimustulosten perusteella kehittämis ehdotuksiani Keravan Lyömättömälle Linjalle ovat tiedotuksen lisääminen palvelusta sekä lähisuhdeväkivallan kokijoiden kokemusten ja asiantuntijuuden hyödyntäminen palvelua kehitettäessä. Mielestäni Keravalta työntekijä voisi käydä kertomassa tarjolla palvelusta sekä mahdollisesti avata lähisuhdeväkivaltaa ilmiönä Keski-Uudenmaan lastensuojelun toimipisteissä, neuvoloissa sekä opetustoimen työntekijöiden luona. Samalla vierailulla heille voisi jättää esitteitä Keravan toiminnasta. Tiedotuksen lisäämistä voisi ajatella myös terveysasemien, sosiaaliasemien, poliisin sekä kirkon tahoille. Mahdollisesti tällä tavoin osa lähisuhdeväkivallan kokijoista saisi tulevaisuudessa aikaisemmassa vaiheessa apua. Tulevaisuudessa Keravalla tehtävän työn yhteydessä voisi tutkia, että miten Keravan avopalvelun piiriin ohjanneet tahot ovat kokeneet yhteistyön ja miten sitä voisi edelleen kehittää.

Tutkielmani edetessä mietin, miten lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden kokemuksia voisi hyödyntää Keravan väkivaltatyön kehittämisessä. Kokemusasiantuntijuus on nostanut viime vuosina päätään monella sosiaalialan sektorilla ja se nähdään nykyisin erittäin tärkeänä auttamismuotona, esimerkiksi ihmisen voimaantumisen kannalta. Lähisuhdeväkivallan kokijat voisivat mielestäni ottaa Keravalla tehtävään kehittämistyöhön mukaan, jolloin kokijoiden todelliset avuntarpeet ja ehdotukset palvelun puutteista tulisivat vielä paremmin näkyväksi. Toivottavasti tällä tavoin tehtävän väkivaltatyön painopistettä pystyttäisiin siirtämään enemmän ennaltaehkäisevään suuntaan.

Naisten kokema häirintä ja väkivalta on ollut viime aikoina runsaasti esillä myös mediassa. Esimerkiksi maailmanlaajuinen Me Too -kampanja keskittyy naisiin, jotka ovat kokeneet seksuaalista hyväksikäyttöä ja häirintää. Myös Suomessa Me Too -kampanja on tehnyt näkyväksi ongelmia eri aloilla ja seksuaalisesta häirinnästä on pystytty puhumaan yhä enemmän julkisesti. Koen, että kaikenlainen keskustelu ihmisten epäoikeudenmukaisesta kohtelusta, edistää myös väkivallan vähenemistä. Toivottavasti myös moni lähisuhdeväkivaltaa kokenut on saanut kimmokkeen toimia oman tilanteensa edistämiseksi, kun mediassa julkiset henkilöt ovat tuoneet omia kokemuksiaan esiin.

Tutkimustulosten ja aiemmin tehtyjen tutkimusten pohjalta voidaan sanoa, että puhuminen kokemastaan väkivallasta kannattaa ja mahdollistaa kokijan avun saannin. Mielestäni kaikilla on velvollisuus kysyä läheisensä voinnista, mikäli havaitsee epänormaalia käytöstä. Asian puheeksiottamisella voi olla ratkaiseva merkitys kokijan avunsaannin ja väkivallan loppumisen

kannalta, sillä kokijalla on tähän harvoin voimia tai uskallusta. Mitä enemmän puhutaan, sitä vähemmän on myös väkivaltaa.

Uskon empaattisen ja avoimen läsnäoloni jättäneen lähisuhdeväkivallan kokijalle turvallisen ja luottavan kokemuksen haastatteluista. Kuuntelin haastatteluista useaan kertaan sekä arvioin myös toteutuivatko motivoivan keskustelun menetelmät ja periaatteet haastatteluissa. Mielestäni onnistuin motivoivan keskustelun menetelmän käyttämisessä hyvin. Miten useamman haastattelun olin tehnyt, sitä paremmin pystyin menetelmää noudattamaan. Menetelmän avulla sain myös tutkielmaani syvällisempää tietoa. Tällä viittaa tutkimustuloksissa olevaan viimeisen haastattelun vuoropuheluun. Rauhallisuus ja itsevarmuus haastattelijana kehittyivät tutkimuksen edetessä. Konkreettisia merkkejä näistä olivat itselleni, että puhenopeuteni rauhoittui, artikuloitini selkiintyi ja osasin esittää syvällisempiä kysymyksiä kokijoiden vastauksien pohjalta. Havaitsin myös, että haastattelujen edetessä maltoin koko ajan keskittyä paremmin kokijan kertomaan, analysoida ja esittää tarkentavia kysymyksiä. Alussa hiljaset hetket haastattelun aikana olivat vaikeita kestää, mutta myöhemmin huomasin niiden tärkeyden. Hiljaisuuden kestäminen rauhoitti haastattelua ja antoi kokijalle aikaa miettiä syvällisemmin ajatuksiaan. Usein hiljaisuuden jälkeen kokija kertoi tutkielman kannalta oleellista tietoa. Haastattelujen lopussa keskittymiseni pysyi koko ajan selkeämmin tutkijan näkökulmassa. Ensimmäisissä haastatteluissa huomasin, että keskustelu karkasi ajoittain tutkimuskysymysten ulkopuolelle.

Opinnäytetyöprosessin aikana havaitsin konkreettisesti, miten vaikeasta asiasta on kyse puhtaassa lähisuhdeväkivallasta. Tulevana sosiaalialan ammattilaisena jäin erityisesti pohtimaan sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluissa ilmenneitä ongelmia ilmiön kohtaamisessa. Oman ammatillisuuteni kehittymisen kannalta näin merkittävänä keskustelut Keravan työntekijöiden kanssa. He osasivat avata minulle ymmärrettävästi teorian ja käytännön yhteyttä varsinkin tutkielmani loppuvaiheessa. Työntekijöiden kanssa käytyjen keskustelujen avulla uskon saaneeni itselleni myös ammatillisia valmiuksia havaita ja tunnistaa lähisuhdeväkivallan mahdollinen läsnäolo tulevissa työtehtävissäni. Mielestäni kasvoin paljon myös tutkijana pitkän prosessin aikana. Ryhtyessäni tutkimustyöhön minulla ei ollut yhtään käytännön työkokemusta ilmiön parissa työskentelemisestä, eikä tietoa minkälaisia asioita tulen tutkielman edetessä kohtaamaan. Täten koen koko prosessin olleen ajoittain rankka, mutta erittäin palkitseva.

7 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Aineiston laadukkuuteen vaikuttaa oleellisesti, että haastattelurunko on tarkkaan laadittu. Tärkeää laadun kannalta on, että etukäteen on mietitty, miten teemoja voi syventää ja pohdita samalla vaihtoehtoisia lisäkysymysten muotoja. Teknisen välineistön on oltava kunnossa ja laatuun voi vaikuttaa myös haastattelupäiväkirjan pidolla. Nämä kaikki laatuun liittyvät huo-

miot kertovat suoraan haastatteluaineiston luotettavuudesta. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 184-185.) Käytin haastatteluissa motivoivan keskustelun menetelmää, jonka uskon vaikuttaneen merkittävästi tutkimusaineiston laadukkuuteen. Kuuntelin asiakkaita syvällisesti, pyrin ymmärtämään heidän kokemuksiaan ja annoin heille miettimisaikaa kysymysten jälkeen. Olin aidosti kiinnostunut heidän kokemuksistaan ja menetelmän avulla kautta sain heidät tuottamaan syvällisempää tietoa. Pidin päiväkirjaa koko opinnäytetyöprosessin ajan ja haastatteluista kirjasin siihen itselleni huomionarvoisia havaintojani. Haastattelut nauhoitin varmuuden vuoksi kahdella eri laitteella varmistaakseni niiden tallentumisen.

Eettisesti hyvä tutkimus edellyttää, että tutkimuksen tekemisessä noudetaan hyvää tieteellistä käytäntöä ja yleisiä tieteellisen toiminnan periaatteita. Näiden lisäksi on olennaista noudattaa ammattieettisiä periaatteita. Lähtökohtana tutkimuksissa on ihmisarvon kunnioittaminen. Eettisesti kestävää itsemääräämisoikeuden kannalta on, että tutkimukseen osallistuminen on kaikille vapaa-ehtoista. Tutkimuksen luotettavuus ilmenee myös raportoinnissa, jossa noudatetaan kirjoittamisen ja raportoinnin kannalta eettisiä periaatteita. Näillä periaatteilla tarkoitetaan, että opinnäytetyön tulokset esitetään rehellisesti, tarkasti sekä huolellisesti. Eettisyys ja luotettavuus ilmenevät myös, että sovitusta tavoitteista ja aikatauluista pidetään kiinni ja toiminta on läpinäkyvää sekä asiakkaan etu on keskiössä. (Hirsjärvi, Remes & Saja-vaara 2010, 18-28.) Noudatin kirjoittamisen ja raportoinnin eettisiä periaatteita eli esitin tulokset rehellisesti ja mahdollisimman tarkasti.

Tutkielmaani osallistuminen oli kokijoille vapaaehtoista. Jäin pohtimaan, osallistuiko tämän johdosta tutkielmaani lähisuhdeväkivallan kokijoista vain sellaiset henkilöt, kenellä oli muodostunut ainoastaan myönteisiä kokemuksia Keravan palvelusta. Tutkielmaani osallistuivat kuitenkin yhtä lukuunottamatta kaikki lähisuhdeväkivallan kokijat, joita Keravan työntekijät minulle ohjasivat.

Raportoinnissa huomioin lähdekritiikin pohtimalla käytettävien tietojen luotettavuutta etukäteen. Työskentelyni oli läpinäkyvää ja asiakkaan edun toteutuminen ensisijaista koko prosessin ajan. Kokijoiden, yhteistyökumppanin sekä koulun ohjaavan opettajan kanssa pidin kiinni koko prosessin ajan sovitusta tavoitteista ja aikatauluista. Tutkijana olin puolueeton tulosten esittämisessä enkä vääristellyt niitä, että ne olisivat antaneet kokijoiden kertomista kokemuksista erilaisen kuvan kuin mitä ne todellisuudessa olivat. Noudatin koko opinnäytetyön tekemisen ajan sosiaalialan eettisiä periaatteita ja arvoja. Haastateltavista en tiennyt ennakoon mitään, jolloin haastattelut perustuivat käymiimme kahdenkeskisiin keskusteluihin. Tämän uskon auttaneen minua myös saamaan tutkielmaani puolueettoman ja avoimen näkökulman, koska minulle ei ollut muodostunut tunnesiteitä kokijoihin.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa ei ole olemassa minkäänlaista yksiselitteistä ohjetta, sillä tutkimusta tulee arvioida aina kokonaisuutena, jolloin sen sisäinen johdonmukaisuus painottuu. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 134-140.) Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimat ihmistieteiden eettiset periaatteet on jaettu kolmeen osaan. Näitä ovat tutkittavan itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, vahingoittamisen välttäminen ja yksityisyys sekä tietosuojat. Ensimmäinen tarkoittaa haastateltavien rekrytointia ja osallistumisen vapaaehtoisuutta. Kolmas periaate ohjaa haastattelujen sisältämien tunnistetietojen käsittelyä ja miten haastateltavat esitetään tutkimusjulkaisussa. Haastateltavien informointi ja tunnistetietojen käsittely ovat olennaisia eettisten periaatteiden ja tietosuojalainsäädännön noudattamisessa. (Hyvärinen ym. 2017, 413-414).

Tutkielman eettisyyden toteutumisen kannalta oli oleellista, että osallistuminen oli vapaaehtoista sekä haastattelunkin aikana oli mahdollisuus keskeyttää haastattelu niin tuntiessaan. Tutkijana pyrin havainnoimaan koko haastattelun ajan kokijan henkistä jaksamista, mutta pieniä taukoja lukuunottamatta yhtään haastattelua ei keskeytetty. Motivoivan keskustelun periaatteen mukaan pyrin aitoon ja asiakasta kunnioittavaan suhtautumiseen koko haastattelun ajan, jotta turvallisuuden tunne ja luottamus säilyisivät. Suhtauduin asiakkaaseen koko tapaamisemme ajan kunnioittavasti aina heidän tarpeensa huomioiden eri tilanteissa. Aineistoa kerätessä kokijoiden anonyymisyys säilyi, koska mitään tunnistetietoja heistä ei kerätty. Tutkijana pystyin myös poistamaan tarvittaessa tutkimusaineistosta tietoa, mikäli sen perusteella asiakas oli jollain tapaa tunnistettavissa tai tieto oli muuten arkaluontoista. Kokijoiden etu toteutui myös siinä kohtaa, kun kerroin osallistumisen olevan nimetöntä, tietojen olevan luottamuksellisia, osallistumisen vapaaehtoista ja haastattelun keskeytyksen olevan kokoajan mahdollista. Eettisesti ja ammatillisesti kestävää oli, että olin varannut mahdollisuuden kokijalle ja minulle keskustella terapeutin kanssa haastattelun jälkeen. Mahdollista olisi ollut, että esille olisi noussut tunteita tai asioita, joita olisi ollut hyvä käsitellä ammattilaisen kanssa. Tälle keskustelulle ei ilmennyt tarvetta haastatteluiden jälkeen.

Lähteet

Painetut lähteet

Aalto-Kallio, M., Saikkonen, P. & Koskinen-Ollonqvist, P. 2009. Arvioinnin kartalla: Matka teoriasta käytäntöön. Helsinki: Terveyden edistämisen keskus.

Ahola, T. & Ahola, M. 2016. Väkivallasta turvallisuuteen. Helsinki: Bookwell

Ensi- ja turvakotien liitto. 2006. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta. Auttamisen käytäntöjä. Helsinki: Ensi- ja turvakotienliitto.

Hannus, H., Mehtola, S., Natunen, L. & Ojuri, A. 2011. Veitsen terällä. Naiseus ja parisuhdeväkivalta. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 13. Ensi- ja turvakotien liitto: Helsinki

Hautamäki, J. 2013. Mikä minuun meni? Tositarinoita suomalaisesta perheväkivallasta. Helsinki: Gummerus.

Hannus, R., Mehtola, S., Natunen, L. & Ojuri, A. Veitsen terällä. Naiseus ja parisuhdeväkivalta. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 13. Helsinki: Ensi- ja turvakotienliitto.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2014. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. (15. uud. p.) Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi

Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvoori J. 2017. Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino

Koski-Jännes, A., Riittinen, L. & Saarnio, P. 2008. Kohti muutosta. Sanoma Pro: Helsinki.

Kotanen, R. 2013. Näkymättömästä näkökulmaksi. Parisuhdeväkivallan uhrit ja oikeudellisen sääntelyn muutos Suomessa. Helsinki: Sosiaalitieteiden laitos.

Nyqvist, L. 2001. Väkivaltainen parisuhde, asiakuus ja muutos. Prosessiarviointi parisuhdeväkivallasta ja turvakotien selviytymistä tukevasta asiakastyöstä. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 28. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.

Ojuri, A. 2004. Väkivalta naisen elämän varjona. Tutkimus parisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten elämäkulusta ja selviytymisestä. Väitöskirja. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Oksanen, J. 2014. Motivointi työväliseenä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Perttula, J. & Latomaa, T. 2009. Kokemuksen tutkimus. Merkitys-Tulkinta-Ymmärtäminen. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus

Piispa, M. 2008. Väkivallan muodot heteroseksuaalisessa parisuhteessa. Näre, S. & Ronkainen, S. (toim.) Paljastettu intiimi. Rovaniemi: Lapin Yliopistokustannus.

Piispa, M., Heiskanen M., Kääriäinen J. & Siren R. 2005. Naisiin kohdistunut väkivalta. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 225. Helsinki: Euroopan kriminaalipoliitiikan instituutti.

Pusa, A. & Juuti, P. 2011. Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Helsinki: JTO.

Siukola, R. 2014. Miten puutun lähisuhdeväkivaltaan? Esimerkkinä päihde- ja mielenterveys-työ. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Tuomi, J. & Sarajärvi A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi

Sähköiset lähteet

- EIGE. 2017. Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuminen - Suomi. Luettu 10.2.2018. http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/2016.5494_mh0216776fin_pdfweb_20170425163650.pdf
- Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri. 2017. Seksuaaliväkivaltaa kokeneille avataan tukikeskus Helsinkiin. Luettu. 20.11.2017. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/seksuaalivakivaltaa-kokeneille-avataan-tukikeskus-helsinkiin?publisherId=23980819&releaseId=60939862>
- Lyömätön Linja Espoossa. 2017. Lähisuhde- ja perheväkivalta. Luettu 17.10.2017 <http://94.199.60.11/web/guest/perhevakivalta>
- Naisten Linja. 2018. Onko joku tuntemasi nainen parisuhdeväkivallan kohteena? Opas perheenjäsenille, ystäville ja naapureille. Luettu 10.2.2018. https://www.naistenlinja.fi/wp-content/uploads/Opaskirja_suomi1.pdf
- Rikksentorjuntaneuvosto. 2014. Naisiin kohdistuva väkivalta. Luettu 10.12.2017. <http://www.vakivallanhahentaminen.fi/fi/index/vakivallanmuotoja/naisiinkohdistuvavakivalta.html>
- Rikksentorjuntaneuvosto. 2013. Lähisuhdeväkivalta. Luettu 16.10.2017. <http://www.vakivallanhahentaminen.fi/fi/index/vakivallanmuotoja/lahisuhdevakivalta.html>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2016. Matalan kynnyksen palveluilla ehkäistään lähisuhdeväkivaltaa ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Luettu 2.2.2018. http://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1271139/matalan-kynnyksen-palveluilla-ehkaistaan-lahisuhdevakivaltaa-ja-naisiin-kohdistuvaa-vaki-valtaa
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2017. Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma valmis vuosille 2018-2021. Luettu 14.2.2018. http://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/istanbulin-sopimuksen-toimeenpanosuunnitelma-valmis-vuosille-2018-2021
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2017. Suomessa arvioidaan lähisuhdeväkivallasta aiheutuvat kustannukset. Luettu 14.2.2018. http://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/suomessa-arvioidaan-lahisuhdevakivallasta-aiheutuvat-kustannukset
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2017. Sukupuolistuneen väkivallan yleisyys Suomessa. Luettu 16.10.2017. <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/hyvinvointi/sukupuolistunut-vakivalta/sukupuolistuneen-vakivallan-yleisyys-suomessa>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2017. Mitä lähisuhde- ja perheväkivalta on? Luettu 16.10.2017. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/lahisuhde_perhevakivallan_ehkaisytyo/lahisuhde
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2013. Väkivallan vaikutukset. Luettu 12.12.2017 https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/lahisuhde_perhevakivallan_ehkaisytyo/vakivallan
- Tilastokeskus. 2017. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta. Luettu 4.12.2017. http://www.stat.fi/til/rpk/2016/15/rpk_2016_15_2017-05-31_tie_001_fi.html
- WHO. 2017. Definition and typology of violence. Luettu 17.10.2017. <http://www.who.int/violenceprevention/approach/definition/en/>

Kuviot

Kuva 1: Väkivallan kierre. Walker 1989. Psychology and violence against women.	15
Kuva 2: Valta ja kontrolli. Parisuhteen vallan ja kontrollin tunnistaminen. (Päänavaus selviytymiseen. Sirkka Perttu 2015, 11.)	19

Taulukot

Taulukko 1: Perhe- ja lähisuhdeväkivalta uhrin sukupuolen mukaan vuosina 2010-2016. Tilastokeskus 2017.	10
Taulukko 2: Väkivallan muodot. Ensi ja turvakotienliitto. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta, auttamisen käytäntöjä 2006.	11

Liitteet

Liite 1: Tutkimuslupahakemus.....	51
Liite 2: Teemahaastattelurunko.....	52
Liite 3: Kokijoille suunnattu esittely opinnäytetyöstä	53
Liite 4: Haastattelusuostumus	54

Liite 1: Tutkimuslupahakemus

Paasikiven Nuorisokylän säätiön hallitus

Tutkimuslupahakemus

Hei,

Olen sosionomiopiskelija Turo Tiainen Tikkurilan Laurean ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyö-tutkielmaani perhe- ja lähisuhdeväkivallan avopalvelumallin toimivuudesta Keski-Uudellamaalla. Tutkimuksen näkökulmana on lähisuhdeväkivallan kokija. Opinnäytetyössäni tutkitaan lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden omia kokemuksia ja tunteita avopalvelumallin toimivuudesta. Tutkimuksella tavoitellaan myös lisätietoa, miten työskentelyä voitaisiin edelleen kehittää vastaamaan paremmin asiakkaiden tarpeita.

Aloitin opinnäytetyöni syyskuun lopussa vuonna 2017 ja tavoitteeni on saada julkaistua valmis opinnäytetyö ensi vuoden helmikuussa. Haastattelut ovat yksilöhaastatteluja ja niitä on tarkoitus tehdä viidelle asiakkaalle marras- joulukuun aikana. Haastateltavat valitaan yhdessä Keravan työntekijöiden kanssa. Äänitän haastattelut tutkimusta varten. Haastattelut tehdään Lyömättömän Linja Keravan toimistolla tai asiakkaan toivomassa paikassa. Osallistuminen tutkimukseen on asiakkaille vapaaehtoista.

Äänitetyt haastattelut muutan tekstimuotoon, jonka jälkeen analysoin esiin nousseet teemat. Yksittäisen osallistujan tunnistaminen ei ole mahdollista ja haastateltavien anonymiteetti säilyy läpi tutkimusprosessin.

Vastaan mielelläni lisäkysymyksiinne koskien tutkimustani.

Ystävällisin terveisin

Turo Tiainen
turo.tiainen@student.laurea.fi

Liite 2: Teemahaastattelurunko

Teemahaastattelun ensimmäinen teema:

- Minkälaisia väkivallanmuotoja olet kokenut?
- Minkälainen elämäntilanteesi oli, kun hait apua?

Toisessa teema:

- Millaisia kokemuksia sinulla on saamastasi palvelusta Keravan Lyömättömällä Linjalla?
- Miten apu on näkynyt arjessasi?

Kolmas teema:

- Miten mielestäsi Keravalla tehtävää työtä voisi kehittää?
- Mikä voisi pienentää kynnystä lähisuuhdeväkivaltaa kokevia hakemaan apua aiemmin?

Liite 3: Kokijoille suunnattu esittely opinnäytetyöstä

Hyvä vastaanottaja,

Olen sosiaalialan opiskelija Turo Tiainen Tikkurilan Laurean ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyö-tutkielmaani perhe- ja lähisuhdeväkivallan avopalvelumallin toimivuudesta kokijan näkökulmasta Keski-Uudellamaalla.

Etsin tutkimukseeni lähisuhdeväkivaltaa kokeneita, jotka haluavat kertoa omista kokemuksista ja tuntemuksista haastattelun muodossa. Haastattelu on yksilöhaastattelu ja keskustelut äänitetään tutkimusta varten. Haastattelut tehdään Lyömättömän Linja Keravan toimistolla tai muualla toivomassasi paikassa. Haastattelulle olisi hyvä varata tunnin verran aikaa. Osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista.

Äänitetyt haastattelut muutan tekstimuotoon, jonka jälkeen analysoin esiin nousseet teemat. Yksittäisen osallistujan tunnistaminen ei ole mahdollista ja haastateltavien anonymiteetti säilyy läpi tutkimusprosessin. Haastatteluista poistetaan henkilötiedot ja tietoja ei pääse käsittelemään itseni lisäksi kukaan muu. Kerättäviä tietoja käytetään vain opinnäytetyö-tutkielmaani, jonka jälkeen kaikki kerätyt tiedot tuhoetaan.

Kiitän etukäteen mielenkiinnosta. Lyömätön Linja Espoossa toimintamallin pohjalta tehtävälle työlle on uutta kokijoiden kanssa tehtävä työ. Tämän takia olisikin tärkeää saada tutkimustietoa avopalvelumallin toimivuudesta kokijoiden itsensä kertomana sekä miten lähisuhdeväkivallan vastaista työtä voitaisiin edelleen kehittää.

Aikatauluista ja paikasta voit sopia minun kanssani suoraan ja lisäkysymyksiin vastaan mielelläni.

Ystävällisin terveisin,

Turo Tiainen
Tikkurila Laurea
turo.tiainen@student.laurea.fi

Liite 4: Haastattelusuostumus

Haastattelulupa

Olen sosionomiopiskelija Turo Tiainen Tikkurilan Laurean ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyö-tutkielmaani perhe- ja lähisuhdeväkivallan avopalvelumallin toimivuudesta Keski-Uudellamaalla. Opinnäytetyössäni tutkitaan lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden omia kokemuksia ja tunteita avopalvelumallin toimivuudesta.

Äänitetyt haastattelut muutan tekstimuotoon, jonka jälkeen analysoin esiin nousseet teemat. Yksittäisen osallistujan tunnistaminen ei ole mahdollista ja haastateltavien anonymiteetti säilyy läpi tutkimusprosessin. Tiedot ovat luottamuksellisia ja tuhoan äänitetyt haastatteluaineistot opinnäytetyön valmistuttua.

Pyydän lupaa haastattelun suorittamiseen. Osallistuminen haastatteluun on vapaaehtoista. Voitte kieltäytyä haastattelusta missä vaiheessa tahansa, jos katsotte aiheelliseksi.

Turo Tiainen

turo.tiainen@student.laurea.fi

Suostun osallistumaan haastatteluun:

Päiväys:

Allekirjoitus ja nimenselvennys: